

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 6. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja.

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Ponedeljska izdaja „Jutro“ izda-
vaja ponedeljek jutraj. — Na-
roča se posebej in velja po post
prejemana Din 4.—, po raznašal-
cih dostavljena Din 5.— mesečno

Uredništvo:
Ljubljana: Knafljeva ulica 6. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon
št. 2440.
Celje: Strosmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopis se ne vračaja. — Oglasi po
tarifu.

Velike reforme v Bolgariji

**Nova bolgarska vlada Georgijeva je izvedla že velike upravne re-
forme — Namesto na 16 okrožij je država razdeljena na 7 pokrajin
— Reformirana bosta tudi sodstvo in občinska samouprava — Raz-
pust organizacije makedonstvujušči**

Sofija, 21. maja, r. V Sofiji in ostali Bolgariji vlada mir. Od včeraj je življenje po vsej Bolgariji zopet normalno. Ukinjeni sta omejitve nočnega prometa po mestih in cenzura brzojav, namenjenih v inozemstvo. Uvedba diktature je sicer presenetila bolgarsko javnost, ni je pa zvezovala.

Iz manifesta nove vlade je razvidno, da so njene ideje iste, za katere so se v Bolgariji borili politični ljudje okoli »Zvena«. Že v času razkola v Demokratičnem zboru se je v skupini okoli Aleksandra Cankova osnoval poseben krožek idejnih ljudi, katerih glasilo je bilo nekaj časa list »Luč«. V tej skupini so se zbrali naenkrat vsi, ki so se pozneje združili okoli časopisa »Zveno«. Skupina okoli lista »Luč« se je polagoma ločila od Cankova in končno pred 5 leti je osnovala svojo neodvisno organizacijo. Časopis »Zveno« je kmalu zbral okoli sebe precejšnje število intelektualcev iz neodvisnih poklicev ter bivših oficirjev bolgarske vojske, ki so po večini sodelovali v prevratu 9. junija 1923.

»Zveno« je kmalu zavezal vplivno mesto v bolgarskem javnem življenju in ljudje okoli njega so dobivali čim dalje večji vpliv zlasti v vrstah bolgarske aktivne vojske. »Zveno« in njegovi pristaši so zbudili v bolgarski javnosti pozornost zlasti v času tako zane vohunske afere l. 1930, ki je bila uspešno razkrinkana samo s prizadevanjem omenjenega lista in ljudi okoli njega. V tej aferi je padel kot žrtev polkovnik Marinopolski, odpuščenih je bilo več oficirjev, popolnoma pa sta bila razkrinkana Bakardžijev, tedanji vojni minister in bivši šef bolgarskega generalnega štaba, ter general Zdravko Georgijev, sedaj upokojeni poveljnik sofijske posadke. Pristaši »Zvena« so že prej, preden so se ločili od Cankova, prihajali v času vlade pokojnega Ljapčeva pripravljati načrte za prevrat in izvrševanje svojega programa. V početku njihovega pokreta je Aleksander Cankov sam delal za to, da bi se zarota čim prej izvršila, ker pa so se pristaši »Zvena« čim dalje bolj oddaljevali od njegove politike, in tudi njega samega, je ostal skoro popolnoma osamljen. Zgodilo se je še več, sorobotni prevrat je v precejšnji meri naperjen proti politiki Cankova samega.

Program »Zvena«

Za ideologijo pristašev »Zvena« so značilne nekatere programatične točke od 25. junija 1933. Da bi zavrnili razna sumničarja ter preprečili gotove intrige svojih nasprotnikov, so tedaj objavili deklaracijo, v kateri trdijo, da niso proti ustavi, temveč odkriti nasprotniki cele vrste zastarelih dolov v ustavi, ki dajejo možnost strankam, da brezsrčno eksplodirajo državo ter demoralizirajo narod. Tedaj so dejali, da niso proti monarhiji, temveč za razmerje svobodnih državljanov proti tej ustanovi, namreč, da se vidi vsak negativen pojav tako »v pastirski kolibi kakor v kraljevski palači. Kot neomajni borci za samostojno Bolgarijo so oni, kakor pravijo, prijatelji zblizanja z Jugoslavijo. Bore se za suverenost države na vsem ozemlju in tudi v petriškem okrožju ter obsojajo zločine makedonstvujuščih. Prvi in drugi člen njihovega programa pravita: »Politična skupina »Zvena« ima glavno nalogo, da zbira v skupni politični akciji državljane vseh političnih strank iz vseh družbenih slojev, gospodarskih, kulturnih, znanstvenih in drugih organizacij.« »Zveno« je za prostovoljno nacionalno in državno disciplino ter ima za cilj politični pokret obnove, ki naj v celoti izvede program te skupine, objavljen 28. junija 1930, ki ga v glavnih smereh vsebuje tudi manifest nove vlade.

Zveze za vojsko

Ta idejna skupina je proti strankam, vendar pa je bilo potrebno, da se nasloni na kakšno organizirano moč, tem bolj, ker je imela proti sebi vse politične stranke in velik del neodgovornih čimteljev. Poizkus z Aleksandrom Cankovim in še nekaterimi strankami ni imel dovolj uspeha. Cankov je po njihovem mnenju zaigral prevrat 9. junija in njegov poizkus, da bi osnoval novo stranko široke množice, ni zbil zaupanja. Za uspeh akcije je bilo treba poiskati zaslonbo bodisi pri vladarju bodisi v vojski, ker drugega izhoda ni bilo. Kralj jim je zbil upanje, da bo šel po njihovem potu, sami pa so neudržno organizirali vojsko. Njihovi voditelji so neoprestano obiskovali posamezne posadke ter pridobivali v njih pristaše za svoje cilje. Od časa do časa so v nasprotnem tisku izšli napadi proti njim, češ, da zastupljajo vojaštvo, pojavljale so se tudi grožnje od strani VMRO ter prijateljev neodgovornih faktorjev v vojski in izven nje, pred mesec dni pa je zarotniško omrežje že preobrazilo vso Bolgarijo. V vrstah aktivne vojske so se jim pridružili zlasti mlajši oficirji do majorskega čina pa tudi nekateri višji oficirji.

Vodstvo »Zvena«

Vodstvo politične skupine »Zveno« tvorijo sedanjí predsednik vlade Kimon Georgijev, sedanjí finančni minister Peter Todorov, rezervni oficir Vasilij Karakulakov, rezervni oficir in publicist Ivan Harizanov, sedanjí upravnik policije Vladimir Načev, rezervni polkovnik Stave Andrejev, ki o idejni voditelj akcije. Glavni organizator in inspirator pa je oseba, katere ime se je le redko ome-

njalo izven Bolgarije. To je bivši upravnik sofijske vojne akademije Damjan Velčev, ki je bil skupno s Kimonom Georgijevim in pokojnim Nikolom Račevim glavni organizator prevrata 9. junija l. 1923.

Kar se tiče zunanje politike, namerava nova vlada nadaljevati politiko zblizovanja. Ali bo v reševanju vseh zelo zapletenih vprašanj notranje in zunanje politike Bolgarije imela uspeh, bo pokazala šele bodočnost.

Izjava Georgijeva

Sofija, 21. maja, r. Predsednik nove vlade Kimon Georgijev je izjavil, da bo zunanja politika nove vlade izraz mirnih odnosov s sosedni na podlagi enakopravnosti, gospodarskih zvez in kulturne avtonomije bolgarskih manjšin, kjerkoli se nahajajo.

Kar se tiče odnosov z Rusijo, je dejal dalje, moram reči, da moremo mirno voditi politiko mira z vsemi, pa tudi s Sovjetsko unijo. To je naša želja, to so naša prizadevanja, naša volja, okoliščine pa bodo rešile vse drugo.

Kar se tiče gospodarske politike, namerava nova vlada započeti širokopotezno akcijo v vseh panogah gospodarskega življenja s podpiranjem delovnih slojev in posebno s skrbjo za kmeti, ki je edina sila naroda in ki največ trpi zaradi današnje gospodarske krize. Osnovna naloga nove vlade bo podpirati kmetko prebivalstvo, da bi moglo zadostiti svojim potrebam s povečanjem dohodkov od svojega dela. Razen tega hoče vlada podpirati zadružništvo, ki je neobhodno potrebno in koristno za novo gospodarsko organizacijo države. V svrhu olajšanja položaja delovnega ljudstva bo uvedla sistem monopola na proizvodnjo prvih neobhodnih potrebščin, kakor je bilo že poudarjeno v vladnem manifestu.

O odnosih nove vlade napram parlamentu je ministri predsednik odgovoril: Parlament bo ostal, vendar pa bo temeljito reformiran v skladu s potrebami časa. Uvedlo se bo sodelovanje gospodarskih kategorij v zakonodajnem delu države. Med tem bomo krojili novo državo v skladu z osnovnimi potrebami življenja, ki ne trpe odlašanja.

Kar se tiče ustave, je izjavil Georgijev, nove vlade ne more ovirati v nobeni iniciativi. Stvar drugih je ugotoviti, ali bo njeno konstruktivno delo v skladu s formalnimi zahtevami ustave.

Nova upravna razdelitev

Sofija, 21. maja, r. V soboto zvečer je bil objavljen ukaz o novi upravni razdelitvi Bolgarije. Namesto 16 okrožij ima Bolgarija sedaj 7 pokrajin, in sicer: 1. sofijsko, 2. šumensko, 3. vrčansko, 4. starozagorsko, 5. plovdivsko, 6. plevensko in 7. bolgarsko.

Nove pokrajine upravljajo pokrajinski direktorji, ki so že imenovani.

Reforma uprave

Sofija, 21. maja p. Vlada dela pospešeno za reorganizacijo občin v novih upravnih pokrajinah. Kakor znano, je novi režim razdelil Bolgarijo na sedem pokrajin. Imenovani pokrajinski direktorji, ki so se včeraj predstavili vladi, so imeli z njo skupno konferenco, na kateri so prejeli potrebna navodila. V novih pokrajinah bo notranji minister nadomestil dosedanje predsednike občin s novimi. Občine bodo dobile tudi gotovo mero sodne kompetence. Občinski tajniki bodo morali biti pravniki. Število okrožnih sodišč bo zmanjšano in bo vseh samo sedem, v vsaki pokrajini po eno. Vlada pripravlja tudi zakon o stabilizaciji državnih nameščen-
cev.

Slovo Mušanova

Sofija, 21. maja AA. Bolgarska brzojavna agencija poroča: Dopoldne so izročili v posameznih ministrstvih in v drugih državnih ustanovah posle novim osebam. Bivši ministri in bivše starešine uradov so se poslovili od svojega uradništva in ga izročili novim predstojnikom. Bivši predsednik vlade in zunanji minister Mušanov se je poslovil od svojega uradništva z govorom, v katerem je dejal med drugim, da se je mednarodni položaj Bolgarske močno popravil in da je to za sluzga smeri, po katerem se je ravnala zunanja politika Bolgarske. Predsednik vlade in zastopnik zunanje ministrstva Kimon Georgijev je s svoje strani pozdravil uradništvo in izjavil, da se je v zadnjem času ugled Bolgarske v inozemstvu znatno popravil. Izrazil je upanje, da bo uradništvo enako pristojno z njim sodelovalo, kakor je sodelovalo z njegovim prednikom.

Preosnova parlamenta

Sofija, 21. maja p. Vlada se smatra za popolnoma stabilno. V Sofiji in v drugih krajih je zopet uvedena dosedanja policijska ura, s čemer je dobilo prebivalstvo ponovno svobodo gibanja. Življenje v Sofiji je postalo normalno. Iz vseh krajev poročajo o lepem prevratu novega režima. Velika stavka delavcev v tobačni industriji v Plovdivu je končana in likvidirana.

Danes je vlada izdala uredbu, s katero se prepovedujejo vsi napovedani sestanki, shodi in konference. Zborovalna svoboda

bo obnovljena v doglednem času. V vladnih krogih izjavljajo, da bo sedanji režim trajal tri do štiri leta.

Eden izmed članov bolgarske vlade je danes izjavil novinarjem: Čim se bodo uredile notranje razmere in bo vlada ustvarila možnost za normalno vzdrževanje tekočih poslov, bo pričela direktna pogajanja s svojimi sosedi. V prvi vrsti bo Bolgarija nadaljevala pogajanja z Jugoslavijo, ki so se pričela na tako prijateljski način v času prejšnje vlade. Nova vlada želi čimprej razčistiti vsa sporna vprašanja in ustvariti prijateljske zveze s sosedi.

Nadalje je izjavil član nove bolgarske vlade, da bo Bolgarija v kratkem priznala Sovjetsko Rusijo. Prav tako je izjavil kot povsem gotovo, da bo imel novi parlament samo 100 poslancev, izmed katerih jih bo imenoval 75 kralj, 25 pa stanovske organizacije.

Mir ni kršen

Bolgarski tiskovni urad je opoldne objavil naslednji komunikat:

Vesti, ki so se razširile ob imenovanju vlade Georgijeva o velikih in krvavih neredih v Sofiji ter v ostali Bolgariji, so popolnoma fantastične. V bolgarski prestolnici in notranjosti države vlada mir. Nikjer ni prišlo do spopadov in policiji ni bilo v nobenem primeru potrebno intervenirati. Nekatere policijske oblasti v oddaljenih krajih so okrožnico o proglasitvi obrednega stanja prejele s 35 urno zamudno in čeprav se je tam vedelo, da izpremembo v Sofiji, do nemirov ni prišlo. Prebivalstvo je povsod mirno sprejelo na znanje novo stanje stvari.

Novi zunanji minister

Pariz, 21. maja p. Po vesteh iz Sofije je bolgarski poslanik v Parizu, Bartolov, imenovan za zunanje ministrstvo. Bartolov smatrajo za inteligentnega človeka, ki ima mnogo dobre volje ter je bil vedno pristajač na realne politike. On je zet francoskega poslanca Renjona. V Parizu ima izredno dobre zveze, kar mu bo znatno olajšalo izvrševanje njegove dolžnosti.

Rimski poslanik odpoklican

Sofija, 21. maja p. Dosedanji bolgarski poslanik v Rimu general Vilkov, ki je odpoklican, je odpotoval iz Rima v Nemčijo, kjer se bo stalno nastanil.

Kosta Todorov poslanik v Parizu

Sofija, 12. maja, p. Doznava se, da bo bivši minister in bivši bolgarski poslanik v Beogradu, Kosta Todorov, imenovan za bolgarskega poslanika v Parizu.

Zemljelodci za vlado

Sofija, 21. maja p. Zemljelodci bo vrsti izjavljajo, da odobranje nove vlade. Obenem zahtevajo preiskavo o delu bivše vlade, o kateri trdijo, da so bili v njej mnogi ministri korupcijski.

Razkol med pristaši Cankova

Sofija, 21. maja p. Demokratičski zbor Cankova, ki je nastopal kot fašistična stranka pod imenom narodno socialističnega pokreta, se je razdelil takoj po imenovanju nove vlade v dva tabora. Prvi je pripravljen podpirati novo vlado, drugi s Cankovim in Kazasovim na čelu pa hoče ostati ob strani.

Razpust VMRO

Sofija, 21. maja p. Iz petriškega okrožja, kjer je središče makedonstvujuščih, prihajajo vesti, da je prebivalstvo z velikim veseljem sprejelo vesti o imenovanju nove vlade, od katere pričakuje, da ga bo osvobodila strašnega terorja makedonstvujuščih. Zaradi izpremembe razmer so včerajšnji dan slavili kot pravi narodni praznik. Ljudje se polagoma vračajo v domove, iz katerih so pobegnili zaradi nasilstev makedonstvujuščih. V mnogih krajih so priredili manifestacije za novi režim. Vse konspiratorske organizacije v Bolgariji so razglašene in likvidirane. Razpuščena je tudi organizacija VMRO. O usodi njenega voditelja Vanče Mihajlova krožijo razne verzije, ki pa še niso potrjene.

Važne izpremembe v železniški upravi

Beograd, 21. maja AA. Za pomočnika ministra za železniško službo je imenovan v 2. skupini g. inž. Milivoje Djurović. — Premješena sta: za ravnatelja državnih železnic v Sarajevu inž. Dimitrije Naumović, ravnatelj državnih železnic v Beogradu, inž. Aleksander Petrović, ravnatelj državnih železnic v Sarajevu.

Upokojen je Miroslav Lontkijević, načelnik splošnega oddelka prometnega ministrstva.

Izgredi na beograjskem vsenčilišču

Beograd, 21. maja AA. Dopoldne je bil na pravni fakulteti beograjskega vseučilišča shod dijakov, na katerem so razpravljali o uredbi o dijaških društvih. Že med shodom je prišlo do izgovorov, v katerih so noškodovali opravlo.

Veliki nemiri v Italiji

Odpor proti fašističnemu gospodarstvu — Nemiri zavzemajo prav resno obliko

Dunaj, 21. maja p. Že nekaj let so se le redko čule vesti o neredih v Italiji. V zadnjem času pa so ponovno pričela prihajati poročila o tamošnjih nemirih. Čeprav je italijanska cenzura zelo stroga, ji vendar ni uspelo preprečiti teh vesti, kar dokazuje čimdalje večje naraščanje gospodarskih težkoč, v katere je zašla Italija v poslednjih mesecih. Znižanje mezd je še poslabšalo položaj. Poizkus, da bi se posledice znižanja mezd izravnale s prisilnim znižanjem cen, pri čemer mora nositi mali trgovec vse breme, je doživel neuspeh že v drugih državah in sedaj v Italiji. Mussolini je zašel v položaj, v katerem se je nahajala Nemčija, ko sta delala tamkaj takšne eksperimente Luther in Brüning, čeprav so zapirali trgovce celo v koncentracijska taborišča. V raznih italijanskih krajih je prišlo do demonstracij zaradi lakote. Izvršene pa so bile mnogoštevilne

aretacije v Florenci, Padovi, Vidmu in Turinu. Nezadovoljstvo se ne kaže samo v industrijskih središčih severne Italije, temveč tudi v pokrajinah podjarmelnih narodnih manjšin, zlasti pa v slovenskih in hrvatskih krajih. Tako so v Zagreju na Goriškem priredili velike demonstracije, pri katerih so klicali: Dajte nam kruha in dela! Demonstranti so poslali k podežatu deputacijo zaradi pogajanj, člani deputacije pa so bili vsi aretirani. Nato so ostali demonstranti priredili še hujše demonstracije ter je bila policija prisiljena izpustiti aretirance. V nekem kraju v Istri je došlo do hudega spopada, ko je neki eksekutor hotel zapleniti imetje nekega kmeta. V Kožbani se je morala fašistična policija umakniti pred kmetom ter pustiti na mestu zaplenjene stvari davčnih obveznikov.

Sestanek zunanjih ministrov Male antante

Priprave za pakt o nenapadanju med Rusijo in Malo antanto — Turčija za osnivanje črnomoškega bloka

Zeneva, 21. maja p. V poučenih krogih govore, da se bodo zunanji ministri Male antante sestali v Zenevi 28. t. m.

London, 21. maja p. »Daily Mail« je objavil vest, po kateri se bodo prihodnji tedni sestali v Montreuilu zastopniki Rumunije, Turčije in Jugoslavije z ruskim ljudskim komisarjem za zunanje zadeve Litvinovim, ki se mudi v Franciji in ki se bo vrnil na ta sestanek v Svico, čigar namen je pripraviti vstop Rusije v Društvo narodov ter skleniti pakt o nenapadanju med Rusijo in državami Male antante.

Ankara, 21. maja p. O razgovorih turških državnikov z grškim vojnim ministrom Kondiliosom se doznava, da je bilo pri tej priliki sklenjeno, da se glede na nevarnost, ki grozi od strani Italije, militarizira obmejna Tracija na eni in drugi strani meje. Kakor znano, je bila ta pokrajina na podlagi lausanske pogodbe demilitarizirana. Prav tako je sklenjeno, da se v danem primeru zapro Dardanele zaradi obrambe Turčije. Ker sta oba sklepa proti lausanski pogodbi, računajo, da bo prišlo do protestov, zlasti od strani Italije. Turčija želi ustvariti črnomoški blok, zaradi česar je prav tako, kakor sta Grčija in Jugoslavija, zainteresirana pri sporazumu z Bolgarijo. V tem pogledu imajo vse tri države enake interese.

Zato se s posebno pozornostjo zasleduje razvoj dogodkov v Bolgariji, ker se širijo glasovi, da skuša Italija uveljaviti svoj vpliv. Italijani skušajo zlasti povzročiti težkoče bolgarsko-jugoslovenskemu zblizanju in morebitnemu razširjenju balkanskega pakta. Črnomoški blok, pri katerem bi prišli zlasti v poštev turško-ruski odnosi in rumunsko-ruski odnosi, ki se stalno zboljšujejo, bi vsekakor nudil veliko jamstvo za mir.

Udarec za udarcem

Pred seboj imam »Lagebericht« iz leta 1931, izdan ob času manjšinskega kongresa v Zenevi. V tej nemški pisani knjigi je nagradeno polno gradiva o trpljenju narodnih manjšin. Tudi položaj naših Koroscev je am naslikan. Nič kaj razveseljivega ne najdeš v tem trezno pisanem poročilu, le ena svetla točka ti vzbudi pozornost: poročilo priznava Avstriji in njenemu včinskemu narodu, da dopuščata koroskim Slovincem svobodno kulturno izživljanje, v kolikor sloni le-to na privatni iniciativi.

Nemci, ki so sicer ostala poročila Strachanov napadali in z njimi polemizirali (Schreibauer itd.), so vzeli to lojalno priznanje z zadoščenjem na svoje. Razvoj dogodkov pa kaže, da je bilo tudi to kulturno delovanje nemški nestrpnosti v spotiko in da da so sklenili onemogočiti vsako kulturno delovje. Danes je položaj tak, da bi še tako obziren poročalec ne mogel več priznati tega, kar je priznal oni leta 1931.

Prvi namen koroskih Nemcev je, preprečiti vsak stik naše manjšine s maternim narodom v Jugoslaviji. Tako, mislijo, bodo koroskim Slovincem vcepili prepričanje, da so narod, različen od onega tostran Karavank, in da pripadajo nemškemu kulturnemu območju. Odtod dalje je le še korak k zunanje vidne asimilacije — do prevzema nemškega jezika. Ta svoj načrt so začeli izvrševati naši nasprotniki že v decembru l. 1932., ko je deželna vlada z odrekom skupnega potnega lista zavlekla in otežkočila turnejo koroskih pevcev v Jugoslavijo, izključujoč pri tem neki obmejni incident, ki se ni koroskih Slovincem niti najmanj tical. Ostreje so nastopila koroska oblastva lanske letoletje, ko niso dovolila Triglavskemu kvartetu nastopiti v Zahornem in ga niso pustili niti na zahodsko planino, da se ne bi sestala s koroskimi študenti. Višek pa je celovška nestrpnost dosegla letos, ko so bile v zadnjem trenutku prepovedane štiri velike: pevске prireditve, na katerih bi moral nastopiti kot gost oktet »Ljubljanskega Zvena«. Na tem mestu nas zanima obrazložitev teh prepovedi, zlasti ona v odluku celovškega okrajnega glavarstva, ki je najbolj značilna in se glasi:

»Pri sedanjem notranjepolitičnem položaju se je bati, da bi se vse one prireditve, ki ne služijo domovinski ideji, utegnile zlorabljati za politične demonstracije...« Potem nadaljuje: »Ker so ti pogoji dani glede na duh te prireditve (koncert v Borovljah), je bilo treba izdati gornjo prepoved.« Te besede ne pomenijo nič več in nič manj kakor očitek, da so slovenske prireditve na Koroskem protidržavne in izdajalske, prireditve onih Slovincem torej, ki so bili od vsega početka na strani Dollfusa in ki so za svojo pripravljenost, sodelovati v pozitivnem smislu pri obnovi Avstrije, čuli nedavno priznanje iz ust Dollfusa samega. Toda kaj naj porečemo mi Jugoslovenci o številnih javnih prireditvah naših Nemcev in njih pomenu za okrepitev domovinske ideje in jugoslovenske državne zavesti?

Celovški gospodi ne gre le za to, da nemogoči koroskim Slovincem kulturne stike z nami, ampak tudi za to, da uniči sploh vse kulturno življenje naše manjšine. To

dokazujeta naslednja primera:

Jeseni leta 1933. je oblastvo nenadno prepovedalo že dovoljeni veliki pevski koncert koroskih zborov pri Mostniku (Annabrunke), in to iz smešnih razlogov, da je tisti kraj posvečen po obrambnih bojih proti jugoslovenskim četam leta 1919. in da bi mogla taka prireditve izzvati incidente z »domovini zvestim« ljudstvom. Nič manj gorostasna ni bila prepoved nedolžne igrice »Hrepenenje po materji, katero so hoteli igrati šentjakobčani lani o božiču. Tudi tu je okrajno načelstvo v Beljaku že izdalo dovoljenje, a se je od nekaterih šovinistov dalo preprečiti, da predstavila v tej igri mati — Jugoslavijo, po kateri hrepeni koroski Slovenec, in je dovoljenje preklicalo. Razumljivo je, da so vse te prepovedi povzročile tudi znatno materialno škodo.

Vsi znaki kažejo, da se gonja ne bo ustavila niti pred poedinimi društvji, odnosno pevskimi zbori. Tako je bil na pr. slovenski pevovodja v Dobri vasi kaznovan pred nedavnim časom z globo 50 šillingov, odnosno z zaporom 5 dni, češ, da njegov zbor ni prijavljen, dasi oblastva dobro vedo, da so slovenski pevski zbori na Koroskem samo odseki izobraževalnih društev, ki so seveda prijavljani in delujejo že dolgo vrsto let, ne da bi bila doslej v spotiko.

Navedeni primeri ne dopuščajo dvoma več o tem, kake načrte imajo v vladajoči celovški krog z našo manjšino. Kaj pomenijo vse lepe besede zveznega kancelarja, najsi bodo še tako iskreno mišljene, ko pa si je znala nam sovražna celovška klika ohraniti svoje pozicije tudi pod novim režimom; in ne Dollfus, ampak ta klika odločuje slej ko prej v vsem javnem življenju Koroske. Od teh ljudi pa nima koroski Slovenec ničesar pričakovati. Zato je naša sveta dolžnost, da pazno zasledujemo dogodke onstran Karavank, opozarjamo svet na krivice, ki se tam gode, in reagiramo na primeren način. Le tako bomo lahko preprečili, da nam ne bo treba lepega dne obklojavati kulturne pogorišča koroskih Slovincem.

— t — r

TUDI VI
obiščite
XIV.
Ljubljanski
velesojem

od 30. maja
do 10. junija

Železniška izkaznica za POLOVICO VOZNIŠO se dobi pri blagajnah vseh železniških postaj in velja
Din 5.—

»ermanentne velesojemske legitimacije se jobe pri Futurki, denarnih zavodih in občinah uradih
40.000 m² obsega sejmišča
»akovršno blago. Specijalne razstave: »tografika, gospodinjstva, reklamno-propagandna ruska.
Priključeno velikomestno zabavišče.
Združite koristno z ugodnim!

4598

Srebrni jubilej mojstrov „črne umetnosti“

Jubilejni slavnostni občni zbor ljubljanske podružnice Udruženja grafičnih faktorjev

Ljubljana, 21. maja. V mali dvorani »Zvezde« se je večeraj dopoldne vršila tiha slovesnost. K slavnostnemu zborovanju so se zbrali tiskarski ravnatelji in faktorji iz vse banovine ter manifestirali 25 let plodnega dela za slovensko tiskarsko umetnost, za kulturni in nacionalni splošni vseh jugoslovenskega naroda.

Zborovanje je otvoril predsednik ljubljanske podružnice Udruženja grafičnih faktorjev g. Štrukelj, ki je s kratkim uvodnim nagovorom pozdravil zastopnika banke uprave g. dr. Šinka, za mestno občino ljubljansko g. Kosma, za pokrajinski zavod g. dr. Kosti, za trgovsko akademijo ravatelj g. dr. Pirjevec, ravnatelj Delavske zbornice g. Kopač, predsednika društva tiskarjev g. Hrovatina, predsednika Jugoslovenskega novinarskega združenja g. Virača, načelnika konzorcija »Jutra« g. Adolfa Ribnikarja, predsednika centralne udruženja grafičnih faktorjev g. Ambrožiča, zastopnika zagrebške podružnice g. Podhraskega, zastopnika grafičnih delavcev g. Gomiljščka, zastopnika tiska, tiskarn itd. Zatem je predsednik prebral številne brzojavke, častitke in pozdravna pisma, med njimi pismo g. ministra dr. Alberta Kramarja, v katerem častita organizaciji grafičnih faktorjev k doseganju tako plodnemu delu, ji želi v bodoče še več uspehov kakor doslej ter prosi zborovalce, naj mu zaradi njune politične zadržanosti oprostijo njegovo nenavzočnost. Pozdravni brzojav so poslali tudi tovarna strojev iz Augsburga, bratska češkoslovaška organizacija iz Praga, prvi predsednik češkoslovaških faktorjev g. Špolka, sedanjí predsednik češkoslovaških grafičnih faktorjev g. Jan Malý in predsednik praške organizacije g. Richter, obobeli podpredsednik grafičnih faktorjev g. Ojstržič, splitska podružnica itd. Predsednik je še zlasti toplo pozdravil številne tovariše iz Zagreba, nato pa je prešel na zgodovinski prikaz dela grafičnih faktorjev. Med drugim je izjavil:

25 let je poteklo letos, odkar so grafični faktorji ustanovili svojo organizacijo. Nekaj jih je še čvrsto na svojih mestih, nekateri uživajo zaslužen pokojnino, veliko jih pa že krije zemlja. Njihovi nasledniki se jih hvaležno spominjajo ter jim izrekajo zahvalo za njihovo delo v korist stanu grafičnih faktorjev.

Pred 25 leti je bil položen temelj slovenskemu faktorstevu, ki je predstavljal podružnico avstrijske faktorstve zveze za Kranjsko. Na ustanovnem občnem zboru spomladi 1. 1909. je bil izvoljen

naslednji prvi odbor: Karel Čeč, ravnatelj tedanje Katoliške tiskarne kot predsednik, Alojzij Höfler, faktor Zadruga tiskarne kot tajnik, Josip Klovár, faktor Katoliške tiskarne kot blagajnik, in Srečko Magolič, faktor tiskarne Hribar kot pregledovalec računov. Alojzij Höfler je pričel izdajati 1. 1909. strokovno revijo »Tiskarski obzorje«, s katero je slovensko tiskarstvo prvič pričelo s strokovnimi članki pospeševati svojo obrt. Svetovna vojna je to uspešno pričetno delo temeljito zavrla.

Po prevratu pa se je društvo faktorjev reorganiziralo v zvezo faktorjev za Slovenijo, društveno delavnost je pridobivala na pomembnosti, njeno udejstvovanje se je razširilo, stroka se je pričela v vseh smereh izpopolnjevati. Pred par leti se je ustanovilo Udruženje faktorjev za vso državo in zveza je postala ljubljanska podružnica. Ta ima danes tudi dobro razvito socialno organizacijo in ravno v letošnjem jubilejnem letu bodo njeni fond prekoračili 1 milijon dinarjev. (Več podrobnosti o razvoju faktorstve organizacije smo objavili že v binkoštnem »Jutru«.)

Predsednik Štrukelj je zaključil svoje jubilejno poročilo: »Nemogoče je naslikati vse delo naših faktorjev, delo na katerega moramo biti upravičeno ponosni tako v nacionalnem kakor v kulturnem pogledu. S ponosom more organizacija grafičnih faktorjev konstatirati, da tudi ona prispeva po svojih močeh k urejenosti in napredku tiskarske »črne umetnosti« v Sloveniji.

Vsi zborovalci so sprejeli predsednikovo izjavo za viharim aplavzom. Nato so zastopniki državnih, kulturnih in gospodarskih oblasti in korporacij ter zastopniki tovariških organizacij izrekli ob tem srebrnem jubileju ljubljanske podružnice grafičnih faktorjev čestitke ter želeli organizaciji nadaljnjih uspehov za še večjo izpopolnitev črne umetnosti. Delegacija zagrebških grafičnih faktorjev je svoji ljubljanski posestniki poklonila krasno oljnatno sliko, ki predstavlja »Krvavi most« iz leta 1840. Umetnina je delo znamenitega hrvatskega sodobnega slikarja Kirina.

Predsednik zborovanja g. Štrukelj se je vsem govornikom toplo zahvalil in jim zagotovil, da bo ljubljanska podružnica grafičnih faktorjev tudi v bodoče delala z vsemi svojimi silami za povzdig obrti ter za moralno moč naroda.

Zborovalci so se nato podali v veliko dvorano k skupnemu obedu, ki je ob razgovorih in zdravilnih pitekletih prijetno mačnosten; k lepemu razpoloženju sta mnogo pripomogla tudi neumorni oddelek orkestra Sokola I. in pa izborna postrežba restavracije Zvezde.

Josip Kostanjevec

Maribor, 21. maja.

V nedeljo jutraj je po kratkem trpljenju preminil eden najplodovitejših naših pisateljev, vadniški učitelj v pokopu gospod Josip Kostanjevec, ki je bil v letošnjem februarju slavil svojo 70. letnico. Pokojnik ni bil prav zdrav že dve leti — odkar si je bil namreč zlomil nogo.

Pokojni pisatelj se je rodil dne 19. februarja leta 1864. v Vipavi. Učiteljsko šolo je dovršil v Kopru in je nato učiteljeval na Colu, v Premu in v Litiji. Ko je bil upokojen, se je preselil v Maribor. Pisal je pesmi, romane, novele, povesti in črtice. Njegov najplodnejši pisateljski čas je bil od leta 1897. do 1902. Sodeloval je pri ljubljanskem Zvonu, Kresu, Slovanu, Domu in Svetu, Slovenski Matici, Mentorju, Zvončku, Mohorjevi družbi, Ilustrovanem tedniku, Slovenskem Narodu, Slovincu, Miru. Domovini in drugod.

Spretnega pripovedovanja in lahkega stila se je učil pri Kernniku, katerega sicer v pogledu realne karakterizacije ni dosegel. Hitro se je pokazal v njegovih novelah in romanih vpliv naturalizma, pa tudi vpliv novejših literarno-psiholoških novelističeske Meška in Canarija.

Na zadnji poti bomo spremljali zasluženega pisatelja jutri 15.30 iz mestne mrtvašnice na pokopališče na Pobrežju. Kostanjevecu, ki si je v svojih delih postavil trajni spomenik v našem narodu, bodi časten spomin!

Razstava akvarelov Bruna Vavpotiča

Ljubljana, 21. maja.

V Kosovem salonu na Mestnem trgu je pretekli teden otvoril veliko kolektivno razstavo slik akad. slikar Bruno Vavpotič. Poleg nešteti umetniških in neumetniških razstav, ki jih je že kar preveč, je človek te zadnje prav gotovo najmanj pričakoval. Kazalo je, kakor bi se bil Bruno Vavpotič umaknil iz hrupnega in nevaležnega javnega udejstvovanja v kak tih kotiček, v katerem je ustvarjal bolj za svoj notranji kakor za zunanji svet. Njenara je v tem ali onem pogledu res malo tako. Njegova razstava je v pravem pomenu umetniško doživljeno, njegovo delo tako poglavitno, resnobno, da se obiskovalce mora zamiliti v umetnikov svet, v tiste mirne, skoraj da z dostojanstvenim mirom izvršene akvarele. Ko pride človek po precej razkolniških stopnicah mimo slik raznih mojstrov mednje, se ne more iznebiti občutka, da je pri nas pravi umetnik, ki mu je le do resnične ga ustvarjanja brez postranskih, posvetnih namenov, še zmerom obojen v tisto životarjenje, v katerem gleda povprečen mešan le bolj ali manj veseljačnega bohe-ma, ki se pa na vse zadnje smeje skozi solze plehkosti okoli sebe. Zakaj če le katera dela mlajše generacije, zaslužio prav gotovo Vavpotičev akvarel lepših prostorov, hkratu pa tudi večjega zanimanja tako pri inteligenci kakor v pridobitniških vrstah.

Nič kričočega, nič spekulativnega ni v Bruno Vavpotiču. Ne išče cenenih efektov ne v snovi ne v barvi ne v tehniki, ki jo upravlja mojstrsko obvlada, to najtežjo tehniko v slikarstvu. Razstavil je 60 akvarelov, ki so iz let 1930. (Pariz), 1932. (Benetke) in 1933. (naše planine v veliki noči).

Prav te planine, Sedmerna triglavstva jezera, ki jih je umetnik dal v osmih akvarelih, vzbujajo na razstavi največ občudovanja. Zlasti »Mgla nad triglavskim jezerom« je mojstrsko delo, pri nas nedvom-

Lepa proslava materinskega dne v društvu »Taboru«

Ljubljana, 2. maja.

Sicer malo pozno, vendar pa tem lepše je primorsko društvo »Tabor« proslavilo v soboto zvečer v dvorani Delavske zbornice Materinski dan z mladinsko predstavo Marije Grosiljeve »Dve Marički ali brez mamic«.

Izvedba je bila vsekakor dobra. Čeprav je v delu precej dobrih domislekov, je v začetku moralizirajoči ton premočan, pa tudi tako zelo ovekovečenega pridnega Janezka in hudobnega Miha se avtorica kljub dobri volji ni mogla povsem znebiti. Je pa ta igra po svoji razgibanosti kar majhen dogodek. Otrok se more ob njej razživeti, ker je ritmično tako v plesnih kakor v pevskih točkah, dobra. Resnejši ali starejši gledalec je imel zdaj pa zdaj vtisk, da je avtorica šlo za to, da da mladi otroški duši, ki gleda, in oni, ki igra, le veselje in smeh. Tako je prav.

Režija je bila vendar preveč površna in premalo poglobljena, in sicer v pogledu odskočne tehnike kakor glede na otroški svet, ki je celo poklicanemu režiserju pogosto težek odskočni problem v psihološkem pogledu. Predstava, ki je bila namenjena mladini, je bila odločno predolga. Delo je treba v interesu umetniških vrednosti, ki jih ima, krepko črtati. Otroci, pa nemara še bolj odrasli, so bili h koncu utrujeni.

Vsa čast pa mladim agilnim igralcem, dečkom in deklicam, ki so bili v igri kar veliki mojstri. Prav v tem je pa tudi največja vrednost predstave, ki je pokazala v veliki meri otroka — umetnika! Človeka mika, da bi zapisal nekaj otroških imen, pa je v vzgojenskem pogledu prav, da niso bila zapisana na programu. Tako sta bili obe Marički prav odlični, zlasti kraljevska, ki je že zdaj pokazala omejeno talent. Prav gotovo so si pa vsi zapomnili službenika Miha in Jakca. Zlasti lepo je nastopil Miheč, ki je pokazal kar zavidanja vredno porednost in lep čut za ritmik. Jakec je imel sicer težje delo kot solist, in bi v boljši režiji lepeše uspel. Cevljar Martin Kopitar je krasno priznanje vsega občinstva pošteno zaslužil. Pesem o čevljarju je tako imenitno zapel, da bi jo bil moral ponoviti. Za očeta je pa bil odločno premlad. Vobče so bile maske slabe. To so otroci igralci čutili. Tako je bil na primer kralj bolj podoben kakemu španskemu narodnemu kletcu kakor pa knezu. Škoda, da je igra zaradi tega hudo trpela.

Otrokom je predstava ugajala. Njena vrlina je razgibanost, ples in petje. Etnično je delo prav za prav brez pomembnosti. Dvomim, da more otrok domneti simboliko materinega duha z velikim srcem, ki je bil vsaj za oči — bonboniera! R. K.

Iz akvaristove torbe

O načinu določanja rib in drugo

Akvarirajoč na zapadnem Barju v bajorju tik žage pri Sijah gorci sem žal ugotovil, da ni majhnih ostržikov, kajti kljub nizkemu stanju vode nisem videl niti repkice. Bržkone so pomladne poplave izvalile ostržice v ljubljansko in slučajno ni ostal noben parček v bajorju. V stoječih vodah, ki niso prevelike in pregloboke, ni hudo ujeti nekaj teh mišičnih, dasi roparskih ribic, v rekah in potokih je pa lov nemogoč, ne samo zato, ker se živalce laže umaknejo, temveč ker so v takih vodah tudi zelo plašljive. Namesto ostržice sem ujel nekaj letošnjih ščunkic, nekaj zelenik in majhno androgo ter jih vzel s seboj za akvarij, kjer se prav dobro počutijo. V splošnem sem ugotovil, da so jate laneoletnih mladice zelo slabe.

Tudi na vzhodnem delu Barja, v Izaru, je razmeroma malo manjših ribic: posledica lanskich in letošnjih povodnj, ko je poginilo mnogo ribic, ki so zaradi padca vod ostale v majhnih, naglo vsehajajočih mlakah in jarkih. Za nas akvariste so take majhne ribice najprikladnejše; samo je bolj težko, določiti vrsto nekaterih krapovcev po vnanjosti in je potrebno, poseči po drugih pripomočkih. Določanje majhnih ribic po vnanjosti je udi zaradi tega otežkočeno, ker je mnogo križanek.

Morda bo nekatere akvariste zanimal način določanja, ki je pa pri živih ribah, zlasti če so majhne, silno težaven, ker so nemirne. Kakor v botaniki, kjer določamo rastline, ki so nam neznanne, po obliki listov, v glavnem pa po cvetu, to je po ovetnih listih, po prašniku in brazdah, tako se poslužujemo tudi pri ribah izvestnih, od znanstvenikov utrjenih znakov za določevanje, ki ne dopuščajo dvoma o rodu in o vrsti rib. Znano je, da imajo razne ribe v plavutih trde in mehke šibice. Ostroplute ribe imajo celo bodice, to so trde šibice, ki štrle kakor iglice iz dotične plavuti. Mehkoplute imajo samo nekaj trdih šbic. Po številu teh trdih in mehkih šbic jih torej že lahko določimo. Drugi pripomoček za določanje so luske, in to številu luske po dolžini in po višini trupa. Po višini trupa štejemo luske na pobočnicah in pod njo. Kakor znano je pobočnica črna, z majhnimi presledki prekinjena črta, ki jo vidimo na ribjih bokih od škrg, navadno v loku navzdol, do repne plavuti. Ob pobočnici štejemo luske po vsej njeni dolžini. Slednjic prepomamo ribe, zlasti krapovce, tudi po zobeh v požirniku. Zobje se vrste desno in levo tik zadnjih oblikov škrg.

Oglejmo si izražanje števila šbic, luske in zob po formulah. Pri takih formulah je kratica za hrbtno plavut H, za prsno Ps, za trebušno T, za podrepno Po in za repno R. Ko vidimo na pr. formulo H1 14—15, H2 1/14 pri katerikoli ostropluti ribi, vemo, da je v prvi hrbtni plavuti 14 do 15 trdih šbic ali bodic, v drugi hrbtni (H2) je pa ena trda in 14 mehkih. Šibice pred poševno črto (/) so torej vedno trde, za njo pa mehke šibice. Formula luske L 7—8/40—44/4 nam pove, da je na črti od pobočnice do hrbtnega roba, kjer je ribji trup najvišji, odnosno najširši, 7—8 luske, vzdolž pobočnice od škrg do repa jih je 40—44, pod pobočnico do trebušnega roba je pa četvero luske. Formula zob Z 3.5—5.3 pomeni, da so zob v dveh vrstah kakor na desni tako tudi na levi strani. V prvi vrsti so 3, v drugi pa 5.

Če bi torej hoteli določiti katerikoli ribo, bi jo dali najprej v alkohol, zatem bi morali šteti luske od pobočnice navzgor in navzdol in počezno od pobočnice, potem šibice, trde in mehke, pri krapovcih, ki se določajo tudi po zobeh v požirniku, bi pa morali odpreti gobček in prešteti zobe. Po dobljenih formulah bi

Vaša naklonjenost je nam potreba!

Zato si prizadevamo kar je le mogoče, ustreči Vam kot v cenah tako tudi v posrežbi — tako, da ste z nami trajno zadovoljni.

DROGERIJA GREGORIČ

dr. z. o. z., Ljubljana, Prešernova ul. 5.

tekal v dobri strokovni knjigi, in to v oni skupini, kamor riba spada (losos, ostrž, krapovec i. dr., kar spoznamo že na nekaterih vnanjih znakih), in ko bi našli one formule, ki smo jih pri vestnem štetju dobili, bi mogli kot laiki neobvezno reči, da imamo pred seboj to in to ribo. Po večkratnem pregledu raznih rib išče v tem poslu izurili, da bi mogli zanesljivo trditi, da pripada riba tej ali tisti vrsti in kako jo imenujemo. Navadno spoznamo naše domače ribe, pa tudi večino tujk po vnanjih znakih, posebno če

do odrasle. Začetniku akvaristu, ki se kateregakoli vzroka ni utegnil opazovati naših ribic, zlasti nekaterih krapovcev od najmlajših mladosti do starosti, ko dosežejo na 6—8 centimetrov, bo pa teže najti razlike med pisancem, pisanko in blistavcem, med rdečepерko, rdečepерko in jezom med Androgo in ploščicem, med mreno in pobro in med klenicem in podustom. Če jih vestno opazuje, jih pa kmalu spozna.

V velikem akvariju muzeja v Ljubljani so se pezdilki ženili, a po preteku priločno treh tednov so školjke izmetale mladice. Zal so jih mlečniki, ki se niso prenehali s drstjo, v svoji razburjenosti decimiral tako, da jih je zdaj okoli 15, ki se pa že spretno umikajo večjim ribam. V tem akvariju sta tudi dve vrsti polzac, večje navadno in dve manjši brez črne črte na korenju repne plavuti, ki jih imenujemo balkanske polzace. Poleg tega vidimo činkijo, babico in kapeljuna. Za to opazovanje je treba žrtvovati nekaj minut. V teku desetih minut in po vztrajnem opazovanju se po redu prikazuje vse ribice. O. S.

Poostrena kampanja proti slovenskemu bogoslužju

Blamirani fašistični prvaki — Diktirana zahteva po odstitvitvi tržaškega škofa — Napadi na slovenske duhovnike

Fašistična kampanja proti tržaškemu škofu dr. Alojziju Fogarju, o kateri smo poročali že v ponedeljskem »Jutru«, se zares ni omejila le na tržaške liste, marveč razširila na vse ostale fašistično javno življenje v Primorju, v poslednjih dneh pa celo še na ves fašistični tisk. Namen te kampanje ni, kakor kažejo izpadi fašističnih listov, »ta, da bi Fogar zapustil tržaško škofijsko stolico, marveč da bi se poslednjim ostankom slovenskega duhovnega življenja, ki so našli svojo zaščito pri slovenski in deloma tudi italijanski duhovščini, zadal smrtni udarec. Fašistične oblasti so menda prepričane, da bodo z uničenjem poslednje slovenske besede v cerkvi, uničile tudi že »se poslednje znake in dokaze, ki bi se pričali o obstoju slovenskega elementa v Primorju.

V kampanji primorskih fašističnih listov pa je prišlo tudi do zanimivega intermezca. Corriere Istriano je v svojem članku o Fogarju omenil, kako so se fašistični prvaki doslej v Fogarjevi bližini čutili počašene in kako so naravnost iskali njegovo družbo. Glasilo tržaških fašistov »Popolo di Trieste« se je zaradi tega obregnilo ob pulski list, češ da takšna obtožba pač ni stvarna in da so bili fašistični voditelji kakor tudi njihov list sam v političnem pogledu vedno nepopustljivi tudi napram tržaškemu škofu.

V luči tega sicer neznatnega incidenta pa dobimo sestanek fašističnih voditeljev, ki se je vršil v turek pri pokrajinskem tajniku Perusinu (nekad Perusič) svoj poseben pomen. Dr. Perusina so posetili fašistični poslanci Giunta, Coboli, Coccani, senatorja Segre-Sartori in Banelli, tržaški podestast Salem, predsednik pokrajinskega upravnega odbora Gieri in še nekateri drugi. Izjavili so mu na njegovo zahtevo, da se brezpogojno solidarizirajo z nastopom fašističnega tiska, ki se je zavzel za italijanstvo Trsta in vse pokrajine. Zahtevali so tudi, naj se škof Fogar odstrani iz Trsta. Tržaški tisk je navdušen pozdravil to inicijativo, agencija »Stefanis« pa je vest o njej promptno razposlala po vsej Italiji in tako razširila kampanjo proti tržaškemu škofu tudi na ostale italijanske pokrajine. Fogarja so v sredo napadli rimski, milanski in drugi listi, med njimi »Giornale d'Italia«, »Tribuna«, »Lavoro fascista«, »Resto del Carlino«, »Corriere della Sera« in celo glavno fašistično glasilo »Popolo d'Italia«.

Tržaška lista »Piccolo« in »Popolo di Trieste« sta kmalu nato »odkrila« spet nove škofove »zločine« proti državi in režimu. Pri tem pa se nista več omejila na tržaškega škofa, marveč napadla kar po vrsti že vso slovensko duhovščino. Tako očita »Popolo di Trieste« upokojenemu župniku Filipiču, ki upravlja lindarsko župnijo, da je na vnebohod javno pozval vernike, naj v hrvaščini molijo za Fogarja. Naslednjega dne je »Piccolo« napadel dekana Musizjo in Brumata, ki sta baje v smislu škofovih odredb izključila iz goriškega semenišča teologa Knafeiz-Muratorijs, ki bi naj bil izdal znani škofov govor tržaški policiji, dalje ostale profesorje v goriškem semenišču dr. Antona Rutarja, Ivana Tula, Pavlico in Toroša, ki bi naj bili kot slovinci in »antiitalijanci« naravnost terorizirali ostala dva italijanska semenišča profesorja del Fabbra in Spiterija, in celo župnike in župne upravitelje Ukmarja, Milanova, Ščeka, ki naj bi predstavljali triumvirat slovenske protidržavne duhovščine v tržaški škofiji, ter mladega Bidovca, brata »streljenega atentatorja z bombami, iz Doline, in župnika Vranjo, ki je ob obletnici atentata na »Popolo« pozival svoje vernike, naj molijo za svoje štiri pokojne brate.« Končno list ponovno in še bolj podrobno »avaja govor, ki ga je baje imel škof Fogar 3. januarja t. l. nekaterim go-

jencem goriškega semenišča. Med drugimi pravi, da se je škof v svojem govoru ostro izrazil tudi proti upravitelju goriške škofije Sirotitju, ki je odstavil semeniškega prefekta Margona in imenoval za njegovega naslednika Fragomac, ne da bi bil o tem obvestil pristojni tržaški ordinariat. Sirotti je po Fogarjevih izjavah ravnal tako le zato, ker je bil Margon povsem klerik, ki je branil tudi pravice slovenskih semeniščnikov, med tem ko jih je Fragiaco preganjal in zaničeval.

„Soča voda...“ — protirežimska pesem

Karabinjerji in policijski agentje so v poslednjih dneh v Gorici, pa tudi na Krasu in v severni Istri aretirali več fantov zaradi slovenske pesmi. V neki goriški gostilni je bil, kakor poroča »Istria«, aretiran 32-letni delavec Ivan Gorjup, ki so ga zaradi pesmi »Soča voda...« in sličnih obsodili na 14 dni zapore in 250 lir globe. V Dutovljah so aretirali Franca Gomizlja, Alojzija in Stanislava Zlobca iz Kranje vas, Filipa Zego in še nekega drugega fanta iz Tomaja. Tudi ti fantje so prepevali slovenske narodne pesmi. Bili so kaznovani z globami po 500, 200 in 150 lir. Končno je bil v Mlinu pri Buzetu aretiran neki kmečki fant zaradi neke hrvatske ljubavne pesmi. Fašisti so inscenirali proti njemu proces in sodišče ga je obsodilo na 3 mesece ječe.

Novi procesi zaradi orožja

V zadnjem času se vršijo pred goriškim sodiščem skoraj vsak teden procesi zaradi skrivanja orožja in razstreliva. Po poslednjih velikih političnih procesih pred tremi leti so fašistične oblasti izdale za primorske pokrajine nove odredbe, da morajo lastniki orožja in razstreliva vse svoje orožje izročiti oblastem, ali pa vsaj prijaviti. Vendar ljudje, ki so si v času svetovne vojne nabrali mnogo starega orožja, granat in druge municije, vsega tega niso izročili karabinjerjem. Zato organizirajo karabinjerji in policijski agentje od časa do časa prave racije za orožjem in mnogo ljudi mora večinoma zaradi denunciacij pred sodišče.

Te dni je bila obsojena pred goriškim sodiščem 55-letna Cecilija Vipavčeva, doma neke na Vipavskem, na 1500 lir denarne kazni, ker je skrivala doma 5 dinamičnih nabojev. K sreči je bila kazen pogojna. V ponedeljek se je vršil sličen proces proti Ivanu Lisjaku, Vladimirju Saksidi, Josipu in Francu Rojcu. Lisjak je bil obtožen, da je skrival samokres, več nabojev in dve stari puški, oba Rojca zaradi nekega samokresa, Saksida pa zaradi stare avstrijske vojaške puške. Lisjak je bil obsojen na 1150 lir denarne kazni, oba Rojca pa na 1200 lir, Saksidi, ki je bil očitno po nedolžnem denunciran, ker v resnici ni skrival nikakega orožja, pa je moral sodišče oprostiti.

Kampanja za znižanje cen je na Goriškem zahtevala pet novih žrtev. Prefektura komisija je odredila zaporo več trgovin za tri, pet in osem dni. Zapre so bile trgovine s premogom Alojzija Zeja, prodajalca Josipa Breganta, lesna trgovina Ivana Urbana, kavarna »Teatro« in restavracija Angela Grusovina. Lastnikoma poslednjih dveh lokalov so obenem odvzeli obrtne liste. V Trstu pa je prefektura komisija kaznovala tri trgovce z zaporo lokalov za mesec dni, dvema trgovcema pa je odvzela trgovske liste.

Klub književnikov v Mariboru sporoča slovenski javnosti, da je na binkoštno nedeljo jutraj v 71. letu starosti dovršil pot življenja in snovanja njegov član, gospod

JOSIP KOSTANJEVEC

pisatelj slovenski in vadniški učitelj v pok.

Pogreb zemskih ostankov moža, ki je dal našemu slovstvu veliko število novel in povesti, bo danes v turek ob 15.30 iz mestne mrtvašnice na mestno pokopališče na Pobrežju.

Maribor, dne 22. maja 1934.

Mednarodna razstava fotografij v Ljubljani

Ljubljanski Fotoklub pravkar dokazuje upravičenost svojega obstoja na najzgodovornejši način: z prireditvijo mednarodne razstave fotografij v Hedžetovi dvorani v Franciskanski ulici. Prireditelj v sedanjem času mednarodno razstavo tako velikega

Do podrobnosti ocenjevati razstavljenega dela bi bila naloga našega strokovnega lista. Petstodevetinpetdeset je razstavljenih fotografij, med njimi nobene, ki ne bi zaslužila pozornega ogleda. Po obsegu je to ena največjih tovrstnih razstav,

Dr. Maks Thorek, Cichago: »Njegov veliki moment...«

obsega ne pomenja le poguma, vse več sposobnosti, talenta, širokotežnosti, lastnosti, ki jih prireditelji niso pogrešali, ko so se odločili za tvegano podjetje.

Ce upoštevamo fotografijo med panoge likovnega upodabljanja, ki jo kultura narodov visoko čislajo, ponekod ne manj, kakor vse ostale, prav ali tudi neprav povzdigovane s prilastkom umetnosti, potem moremo razumeti, da je bilo vse dosedanje delo Fotokluba na moč resno, da si je znal pridobiti zaupanje skoro vsega sveta. In to kulturnega sveta. Saj so med razstavljalci izvedine duševni delavci, literati, slikarji, igralci, inženjerji vseh strok, zdravniki, pedagogi itd. Med razstavljenimi fotografijami pa so tudi take, ki niso na prodaj, ki jim je bila pri postanku vsaka misel na materialno korist več kot tuja. Za ilustracijo vrednosti in pomembnosti te razstave le poudarjamo, da imajo Slovenci in smo jih še več imeli klubov, društev in združenj likovnikov baje najvišjih sposobnosti, ki nam do danes niso mogli, znali ali hoteli prirediti razstavo, ki bi v pogledu mednarodnosti vsaj za petino odgovarjala pričujoči. Tako razstava bi za vzgojo našega človeka, ki mu je čut za umetnost komaj v embrionalnem zarodku, več koristila, kakor vse moledovanje, prosjačenje in tarnanje, da ljudje podivje naših umetnikov ne razumejo, ne pripoznajo in — ne kupujejo.

Prireditelj moram, da bi bilo za tako razstavo treba del, ki bi vzdržalo s svojo močjo sosesično mednarodnih upodabljalnih stvaritev. Bržkone pa našim umetnikom primanjkuje vseh pogojev in se zato s potrebo previdnostjo rajši grejejo na soncu lastnega in priznanja svojih znancev in nekaterih nevednežev. Zabujljivi bodo ostali za vse čase v malomeščanskih razmerah, borec se za drobtine in namišljeni duhovni vodstvo svojega kavarniškega omizja.

Pogumnemu pa je odprt svet, ves, kar ga je. Naši fotomateriji, ki iščejo lepoto po svoje, so si priborili priznanje, ki jih je odredilo vse plašljivosti, vsega omahovanja, vse negotovosti. S svojimi deli so se postavili ob stran najboljšim, kar jih premore svet, povsod in vsikdar morejo s njimi. Sedaj šele, ko so prestali veliko preizkušnjo, ko so si utrdili zavest svojih sposobnosti s primerjavo lastnih del z onimi, ocenjenimi z odličnimi priznanji velikih mednarodnih razstav na vseh kontinentih. Ne s samohvalno, s poveljevanjem sebi in svojega dela, ne, le s primerjavo je mogoče določiti pravo kvaliteto ustvarjenega dela.

VONE BREZAR:

Eskorta

Kratka zgodba iz velike vojne

Enoletnikoma Behediku in Elsnerju je bilo naročeno, da odženeta Jovana Stijića k vojaškemu sodišču v Gradec. Prav zarana, ko je bila še trda tema, sta ga dvignila iz zapora. Četovodja Dinter, ki je pri kadru vršil službo profosa, je uklenil Jovana Stijića in ga potem izročil obema mladčema. Molče je trojica odkorakala proti kolodvoru.

Zgodaj se je daniło. Visoko po nasipih je sopihal vlak. Po globeli so se razgubljale vlažne megle, kakor ogromne krpe bombaža. Drevje je že slutilo pomlad. Tihi, polni svežega upanja so mirno sopli gozdovi v hladno jutro.

Smrdelo je v vagonu po potnih nogah. Od Celovca gori so se vračali frontniki na dopust. Imeli so čevlje sežute, dremali so po klopih in kotih, nekateri so ležali čisto na tla, da jim je glava kinkajoč visela med kolenoma. Drugi so pušili, vlekli neutrudno. Še premnogo bolj dušeče kakor smrad po znoju je pritiskal v grla dim iz pip in debelo sesvaljkanih cigaret. Samo posušeno listje in hmeli in bogve kakšne rože. Ali pa italijanske viržinke! — Bog se usmilil, hujše in bolj dušljive kajne ni bilo na svetu kakor laške viržinke.

— Kaj pa ta? — je očeta obesil? — je pokazal bradat frontnik z dolgo svojo pipo na Jovana Stijića.

— Ah kaj, babja stori! — je odmahnil Benedik in priboril vsem trem prostor ob oknu. — Neko babo je pričakal in posilil.

Potem so molčali. Čisto miren je bil Jovan Stijić, gledal je skozi okno v jutro, ki se je tiho porajalo. Uklenjene roke je skrival za kolenoma. Elsner je sedel ob njem, Benedik nasproti, nagljen naprej, z obema rokama obrt ob puško.

— Ta oslarija, da moraš za vsak šmir vleči su seboj! — je s puškinim kopitom potolkel Elsner ob tla. — V mestu se potem človek ne more nikamor dati. Kakor da si žandarskega rodu...

— Služba! — se posmehne Benedik.

— In kam bi ti v Gradcu? Imaš denar?

— Za silo. Ali kaj, vraga, ko vendar tudi v Gradcu ne dobiš za denar že nič več drugega, kakor vino in ženska.

— Tudi nekaj!

— Ko bi imel vsaj ščepec suhega listja!... Ne moreš ustreči? — poprosi Elsner.

— Nimam, je odkimal Benedik — pustil sem to norost. Le časih še pri Bosancih iztaknem kaj dobrega tobaka. Pri onih, ki pridejo z dopusta. To se pušči, gospod moj! Ali treba je dati kruh, ves kruh. Pa izbira!

— Vam Slovanom je lahko, ko se razumete po jeziku. Nam pa živ krst ne da ničesar.

— Kdo pravi da ne? — se tedaj za Elsnerjem oglašil bradat frontnik,

be in prosojne sence. Staro a preizkušeno slikarsko pravilo se je tudi pri fotografiji obneslo: na tihotitju spozna pravega mojstra.

Belgijo zastopata dva mojstra, Belgijo pa sam Arnauvov s Igro valov, solidnim in snažnim delcem.

Cehoslovakov je 51, število, ki dokazuje, kako zelo je razvita fotografija v tej državi. Med njimi so imena, poznana po svojih mojstrovinah iz revij. Razstavljajo vse mogoče sije, od romantičnih, realističnih pa do takih, ki so se zgledovali na izdelkih nove stvarnosti. Za primer Gottelbovih Lepaki in Iz stare četrti, Ježekova Arhitektura, Marečkovi Trije kozarci vode in Lanchmannovi Večica s snegom in Ob koncu zime.

Štirje Francozi niso preveč zgovorni, zato pa oba Holandca kažeta dela po vzorih svojih velikih slikarskih mojstrov. Schaeppmanovi št. 178 in 188 sta kakor dve stari radiranki.

Indijec je devet. Val so svojevrstni mojstri, najizrazitejši pa je Ratnagar s svojimi resnimi motivi klasične mirnosti. Italijani iz Torina, Milana, Merana, Sassarija in Trsta, šest jih je, razstavljajo dela odličnih kvalit. Vseh petnajst fotografij je združena celota ki uspešno prikazuje znanje italijanskih amaterjev.

Oba Japonec s sedmimi fotografijami ne zatajujejo svojega eksotičnega porekla. Kakor v vseh tehnikah, so se tudi v fotografiji priborili v sprednje vrste. Nihče jih več ne zaustavi.

Mehkoba tona fotografij Van Oudtschoorna, Afričana iz Capetowna je taka, da je kar slutiti barve. Posebno pri njegovi Cesti v Caledon. Njegovo deželo zastopata še dva rokaja.

Med štirimi Kanadci razstavlja Minna Keene portret žene s križem, ki je kakor reprodukcija Whistlerjeve podobe.

Osemnajst je kitajskih fotografij, vse tehnično dovršene. Učinkujejo pred vsem motivno, dr. de Carvalho iz Shanghaija pa razstavlja Kitajske menihe in duhovne, prav živo podane v njihovi mistični zamaknenosti.

Lotlička je zastopana s eno, Madžarska s dvema, Nemčija s desetimi (Leni Lung-hausove Dalmatinska pokrajina!), Norveška s eno, Nova Zelandija s tremi, Portugalska s dvema, Poljska pa s desetimi fotografijami, med katerimi je zanimiv Edward Czerny s dvema izohelijama, tehniko, ki oponaša barvisti lesorez in se tudi omejuje na tri, štiri tone v ploščah.

Za špance je značilna prava baročna monumentalnost v kompoziciji. Campana Bandranosa Kmetsko delo, konja pred plugom na prevahu hriba je eno najslavnejših del na razstavi.

So tu še Švedi, Švicarji in zastopniki Zedinjenih držav. Švicarji so veliki mojstri. Schmid iz Basla in Stölker, ki pa je Tržčan, znata svojim slikam vdahniti življenja, pa najsi bo tudi le tihotitje kakor je št. 450. To grozde pa porcelanasti krožnik pod njim!

Pri Američanih se vsakdo more učiti, kako se fotografira voda. Št. 504 ali 486! To je v resnici voda, ne pa volna ali brezoblična snov svetlega tona. Helen Forrell je ženska, česar po njenih fotografijah ne bi sklepali. Njeno kraljevsko Visočanstvo je mogočen portret mačke in tudi št. 481 je živalski motiv: roj vrabcev prezeba na vejicah, ki mole iz zasneženih tal. Pravi bliser je vrste fotografij. John Mudd je zanimiv s svojimi motivi iz strojne tehnike, vsak izmed trideset Američanov pa ima svoje kvalitete.

Nemogoče si je z enim obhodom ogledati vso razsežno razstavo. Preveč je lepega in zanimivega, da ne bi utrujalo. Treba je razstavo večkrat obiskat.

O lepem ilustriranem katalogu, zmiselnih razporedbi fotografij in v celoti zelo okusno aranžirani razstavi so dnevniki že poročali. Še par besed o umetnosti v fotografiji in tudi sicer. Razpasa se je pri nas naveda, da je že vsako delo umetnost, menda zato, ker tako malo delamo ali pa, ker je tako malo dela in je v resnici živeti postalo umetnost. Poznamo pa umetnost friziranja, masiranja, serviranja, imamo umetnike, ki znajo peči zemlje, še manjše pa, ki znajo peti in igrati na harmonike. Vse je torej umetnost. Včasih tega ni bilo. Pred stoletji so bili slikarji in kiparji spoštovani mojstri obrti ki so zahtevali gotove predpogoje, posebne nadarjenosti. Takrat so ustvarjali umetnine. Pozneje je bilo umetnin vedno manj, umetnikov pa vse več tako, da smo sedaj umetniki vsi, tudi tisti, ki fotografirajo. Kaj pa je umetnost v fotografiji? Razstava je najboljši dokaz, da skušajo vsi, ki resno streme za dobro fotografijo, slediti vzorom iz slikarstva. Tako vidimo fotografije, ki so kakor reprodukcije slik baročnih mojstrov, romantičkov, klasikov, naturalistov, najsi bo v portretu, pokrajini, tihotitju ali kompoziciji. Nekaterim so vzor dekorativnejše podobe, drugim moderna

stvarnost. Kajti vse, kar skušajo doseči v dobri fotografiji, obstoji že stoletja v slikarstvu: življenje v podobi! To pa je morda doseči s pravim sorazmerjem tonov, z razdelitvijo sence in luči, zadovoljivo telesno in zračno perspektivo itd. To so komponente, brez katerih tudi ni nobene umetniške, oziroma dobre fotografije, kar vse pa je prav tako tu, kakor pri vsaki umetnosti trajne vrednosti povezano s trudom marljivega ročnega dela, iz katerega šele je zgrajena vsa lepota ki je imenujemo s tako profaniranim nazivom — umetnost.

Mnogim razstavljalcem je to uspelo. Vse tiste fotografije učinkujejo slikovito, dokaz, da slikovitosti ni zamenjati s pisnostjo barv, temveč le s stopnjevanjem iste barve v razne tonske vrednote.

Naša prva mednarodna fotografska razstava, ki odkriva gledalcu toliko lepote,

Kadar zobno ti meso že gine, rabi Doramad — potem nevarnost mine!

Doramad
zobna krema s čudodelnimi žarki radija.

zasluži pozornost vseh, prav posebno še prosvetne oblasti, ki naj zaradi vzgojnega in poučnega pomena razstave nje ogled priporoči vsem šolskim zavodom. Skupnim obiskom bodo prireditelji nedvomno na razpolago za strokovno vodstvo. Č. 8.

Po širnem svetu

Drama v stratosferi

V nedeljo zjutraj je startal pri Bitterfeldu v Nemčiji stratosferni balon »Barth v. Sigfeld«. Kmalu po startu je izginil opazovalcem izpred oči. Strokovnjaki so menili, da ga je odneslo proti Poljski ali celo Rusiji. Dva dneva ni bilo o njem duha ne sluha, tretji dan je prišla vest, da je padel na zemljo pri Dunaburgu na litavsko-ruski meji. Pri najdbi balona je ležal opazovalec Masuch v gondoli mrtev. Stratosferni balon je vzletel pod vodstvom inž. dr. Schrenka, ki ga ni bilo ob

najdbi balona nikjer. Balon je padel na zemljo okoli polnoči. Po dolgem iskanju so našli truplo inž. dr. Schrenka 15 km od mesta, kjer je pristal ponesrečeni balon. Mrtva letalca bodo zdaj najbrže prepeljali v Moskvo, od tam pa v Nemčijo.

»Barth v. Sigfeld« je imel 9500 kubičnih metrov prostornine. Njegov polet je organiziral zavod za raziskovanje kozmičnega žarkovja v Potsdamu.

Mati Ane Pavlove v revščini

Pred londonskim civilnim sodiščem se je te dni končal proces proti možu ruske plesalke Ane Pavlove. Zagovarjati se je moral zakonski mož pokojnice, Francoz Viktor Dandré, ki ni hotel izročiti materi svoje pokojne žene pripadajočega dela zapustnine velike plesalke. Ana Pavlova je vse svoje življenje podpirala svojo mater s stalno rento. Po plesalčni smrti se je polastil vsega premoženja njen mož, katerega je morala tašča pred sodiščem prisiliti, da ji je priznal njen delež. Dandré je moral prisesti, da bo tašči odstopil to, kar ji je volila njena pokojna hči.

Nesreče pariških igralcev

Znana francoska igralka Edita Mora, ki je še pred nekaj dnevi slavila pravočaste triumfe v »Theatre des Nouveaux« ter je znana tudi iz filmskega platna po svojih vlogah, predstavljajočih vampske tipe, se je v napačno melanholije zastrupila. Povzela je večjo dozo veronala in odprla plin, da bi se zadušila. K sreči so njeni bližnji pravočasno opazili, za kaj gre in so jo rešili.

Igralec René Lefevre je isti dan, ko se je zastrupila Morova, padel s konja in je dobil hude notranje poškodbe. Tretja žrtev je znana umetnica Cecilie Sorelova. Ko se je v soboto zvečer peljala domov s svojim možem, grofom Segurjem, je njen avto zavozil v neki taksi. Sorelova je bila precej ranjena.

Uspešna kolonizacijska politika

Pogled na Tel Aviv v Palestini, kjer je zrastle pred 25 leti osnovana židovska naselbina do danes na 80.000 prebivalcev

— A da, da! — je tedaj jezljivo začel vohati bradat frontnik. Grdo je pogledal globebradega Elsnerja. — Kadrovski podgane še zmerom najdejo kaj boljšega, kakor mi tepci na fronti!

Na veliki postaji v Smihelu je bilo treba prestopiti. Vsi tri mladi, zasedeni. Vrvež na peronu. Čudovitih podob, obrazov in uniform so bile gručo vojakov, ki so tu postajale in se prerivale. Od mnogih gornještajerskih kadrov zbrani enoletniki, ki so se peljali v posebnem vlakcu v Gradec, v šolo za etapne oficirje. Vzporedno z njihovim vlakom je stala dolga, dolga veriga samih starih tovornih vagonov in v njih je bilo polno srbskih in rumunskih ujetnikov. Ti so bili na transportu iz madžarskega taborišča, namenjeni za poljska dela po vseh koncih in krajih hrbitovite, rebaste, trde gornještajerske dežele. Že ves čas transporta, že dva dneva in dve noči niso dobili ničesar pod zob. Cemu, saj jih bodo nakrmili na kmetijah! Le tu na smihelski postaji so jim iz velikanke kotla delili ob vlaku samem neko črno čobodro, gnojnice podobno. Enoletniki, Čehi in Rusini in Slovenci in Hrvat, založeni od kadra ali z doma, so metali Srbom iz vagona v vagon kočke kruha in sira. Zgrajali so se Nemci in je prihiti nemudno tudi poveljnik enoletniškega transporta, nadporočnik planinskega polka. Široko se je razkoračil med obema vlakoma in se drl nad eno-

letniki, da so se mu tresla odlikovanja na zeleni bluzi...

— Menda ne boste manifestirali, da so rotijaši vaši bratje!

Po vagonih, med enoletniki, grohot, stakanje, hihitanje.

— Vsi v vagon! — se je drl nadporočnik.

In nastal je vrvež, prerivanje.

Sredi tega mrmranja in prerivanja je Jovan Stijić uklenjen hotel med vlakoma dalje, dalje. Čim je bil stopil iz vagona, je pregledal položaj in se odločil za beg. Odrival je enoletnike, ki so tiščali nasproti, da ustrežejo nadporočnikovu povelju in se zbašejo nazaj v vagon. Z uklenjenima rokama, s komolecema si je krčil pot in ubiral korake hitreje, hitreje. Elsner je pritiskal za njim, Benedik za obema.

— Links! Links! — je vpil za jetnikom Elsner, snemajoč v naglem pohodu puško z ramena.

— Na levo, Stijić! Čez stopnice vagona! Na peron! Ali čuješ, mrha! — se je zadaj drl Benedik, takisto snel puško in pospešil korak.

Toda Jovana Stijića je obsedlo. Namesto na levo stran, se je pognal na stopnice vagona na desni strani in se takoj znašel na drugi strani enoletniškega vlaka. In ko je tako med vagoni, ki so stali vzporedno na dveh progah, imel prosto pot, se je zagnal v divji dir. Obe progi sta se bočili na levo in tako je Stijić še po kratkih skokih izginil zasledovalcem izpred oči. Ko je menil, da

Binkoštna štafeta za „Jutrovo“ darilo

Po enoletnem presledku se je včeraj vršil tradicionalni stafetni tek po ljubljanskih ulicah — Zmagala je prva štafeta Primorja v času 4:48.8 — Tudi druga štafeta črno-belih se je plasirala pred štafeto Ilirije

Včerajšnji propagandni stafetni tek po mestnih ulicah za prehodno darilo našega lista, kip Matije Gubca je zopet doprineš svoj obol za propagando lahke atletike.

Zal je to tekmovalstvo v zadnjih letih — enkrat zaradi prepovedi nastopa Primorja, ki je bilo ravno tedaj kaznovano od saveza, drugič zaradi nenastopa Ilirije — padlo na mivo nekakega stafetnega teka po dolžnosti, ki je, skoraj bi rekli, bil izveden samo zaradi tega, da se zadovolji razpisu in s tem omogoči enemu ali drugemu moštvo samo končnovanjevno priboritev našega darila, istočasno pa popolnoma potisne v ozadje propagandni namen samega teka. Danes pa lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da sta se po več letih zopet srečala na ljubljanskih ulicah Ilirija in Primorje in s tem pokazala dobro voljo, da boeta skupno delovala za propagando lahkoatletike.

Letošnji prireditelj je s pristanikom saveza preložil tekmovalstvo od dopoldne na popoldne. Lahko ugotovimo, da je pre-

ložitev uspela, kajti tekmovalstvo je poteklo v popolnem redu, pribavilo pa je na ulice veliko število občinstva, ki je s največjim zanimanjem zasledovalo ves potek.

Primorje je kot prireditelj napravilo še en razveseljiv korak! Postavilo je dve moštvi. To dejstvo poudarjamo in razločimo, ker želimo v bodoče videti v borbi za naše darilo več moštvev. Prireditev je pričela s »tradicionalno« zamudo, ki ni umestna! Tudi v tem pogledu je treba revidirati, ker je točnost zelo važen dejavlj prirediteljskega tekmovalstva.

Akoravno sta oba kluba morala resignirati na nekoliko svojih odličnih tekačev, Primorje na Skoka, Cerarja in T. Czurdo, Ilirija na Zupanciča, Pfeferja in Slaparja, je doseženi čas, zlasti obeh primorjskih štafet, zelo zadovoljiv. Vendar rekord iz l. 1923. — 4:47.2 — še ni padel! Zmagovalno moštvo Primorja, ki je nastopilo v postavi Štok, Leskovšek, Perpar, Kreva, Putinja, Zorja Aleš, Ranner, Kovčič Alfonz, je doseglo rezultat 4:48.8

min, njegovo drugo moštvo v postavi Truš, Raič E., Štrakar I., Goršek, Štrakar F., Zorja F., Šušteršič in Makabi, ki je preteklo progo v času 4:56.6 min., je pokazalo veliko izenačenost napram zmagovalnemu moštvo. Bilo mu je stalno za petami. Šele izrazitim sprinterjem zmagovalca je uspelo odtrgati se od srednjeprogašev drugega moštva.

Moštvo Ilirije, ki je sasede tretje mesto v času 5:00.5, je nastopilo v postavi: Rihar, Vovč, Pletaraki, Osterman, Otahal, Brdnet, Stega E. in Svetek, sploh ni posego v borbo ker je še na prvi predaji predmost obeh primorjskih štafet bila precejšnja, ki se je od predaje do predaje stalno povečevala.

Letošnja prireditev je tedaj v propagandnem oziru dosegla svoj namen in pričakujemo, da bo vsaka naslednja lahkoatletika prireditev temu sledila in bosta oba kluba lahko z zadovoljstvom beležila vedno večji obisk na svojih lahkoatletičkih prireditvah.

Dve zasluženi zmagi Primorja

V nedeljo in ponedeljek je primorjansko moštvo porazilo GAK iz Gradca

Primorje je za binkoštno praznike povabilo za dve tekmici avstrijskega amaterskega prvaka GAK iz Gradca ter izvojevala dve lepi zmagi, od katerih je bila zlasti ponedeljska zelo prepričljiva, vendar pa je bila prva tekma odigrana v mnogo lepšem stilu. Tekmi sta bili za primorjansko moštvo prav dober trening za borbe, ki ga čakajo v bodočnosti.

Primorje : GAK 2:1 (1:0)

Primorje: Logar — Hapl, Stanko — Zemljak, Boncelj, Prevornik — Šlamberger, Pupo, Jež, Pepček, Zemljak.

GAK: Jesenčnik — Verbošek, Čehar — Irhar, Fabijan, Kovarek — Groš, Heubrandner, Reiter, Lube, Adamek.

Črno-beli so torej nastopili še vedno nekompletni, ker najavljena igrača nista prišla. Tudi Gradčani niso imeli v moštvo Fritscha in Gabra, tako da sta se nedostatkoma nekako izravnila.

Z igrjo je bilo občinstvo zadovoljno. Bila je vse prej ko prijateljska, ne da bi prešla v kake surovosti, napeta in borbeno prav do zadnje poteze.

Zmaga črno-belih je izven debate, ker so imeli, dasi so bile obojestranske moči še precej izravnanе, daleko odličnejši in prodornejši napadi, ki je tudi mnogo in iz vsake pozicije streljal. Nasprotno je beloridec napad v polju prav lepo delal, predvsem jo morala ugajati igra notranjega tria, vendar v zaključnih potezih si ni mogel izdelati pravih položajev, ki bi nudili kaj nad za uspeh.

V prvem polčasu so bili domači v rahli premoči, po igri, po odločnosti, po borbenosti. Izvedli so nebroj lepo zasnovanih in enostavno izpeljanih napadalnih akcij, ustvarili so si prav lepe in zrele pozicije, trčili pa so v izbornem vratarju na skoro nepremagljivo oviro, in kolikor ni vratar preprečil uspehov, je bila po sredi ali smola ali lastna nerodnost. Spočetka so halfi opreznobojne nastopili, in tedaj so Gakovci bili stalno v osredju, vendar se je situacija po četrto ure bistveno izpremenila, srednja vrsta črno-belih je počasi prehajala v polet in do konca polčasa je trajala neprestana ofenziva domačega moštva. V drugem delu igre je spremenjena postava dokaj negativno učinkovala. Tako so se temnili gostje razigrati, zlasti ker je pregrupiran domač napad močno zaostajal za isto formacijo iz prvega polčasa. Sredi polčasa pa se je igra spremenila v erdito borbo, Gradčani so med tem znižali od 0:2 na 1:2. Forsirali so nizko igro, s katero so bolj uspevali, nasprotno so črno-beli vedno znova uvažali polvisoko igro, v kateri so bolj domači. V tej na oko prijetni borbi so končno domači uspeli nariniti svoj sistem in so v zaključnih fazah igre prešli celo v nevarne napade, tako da je imel Jesenčnik zopet polne roke dela.

ga zasledovalca ne vidita več, se je znova sklonil pod vlak in šinil tik ob kolezu na drugo stran. Se se je bilo treba zogniti nekaterim vagonom, ki so stali na stranskih tirih, potem pa se je odprlo polje in tam daleč zunaj se je zelenil gaj. Nekaj streljajev je do njega. Tja, tja se je ukljenjeni Stijič vrgel v beg!

Zasledovalcema je zastala sapa, Elsnerju je pognala kri v glavo. Benedik je pridrvel tik do njega. Komaj sta se spogledala, in že se je Elsner skokoma pognal na spretnikovo stojišče. Tako je imel širok razgled na polje. Videl je, kako beži Stijič, kako na begu z ukljenjenima roka buta ob lastni trebuh, kako se opoteka zdaj na levo, zdaj na desno, kadar preskoči jarek ali kotanjo. Samo še dobrih deset korakov poskoka — pa ga bo skril gozd v svoje varstvo.

Brez prevdarka, strastno je Elsner vzel beguna na muho. Ustrelil je. Repeiral. Pomeril še drugič. In še je počilo tretjič in četrtič.

Jovan Stijič se je opotekel... Samo še tistih osem, sedem korakov poskoka do gozdnega roba!... Ali, ko je za njim jeknilo tretjič, se je Jovan zgrudil. Pa se je spet vzpel na kolena... In je znova omahnil na tla.

Ze je hitelo za njim nekaj vojakov. Ze je šumelo na šmihelskem kolodvoru, kakor da se je vnel požar.

Pri črno-belih še vedno ni vse v redu. Hapl je bil vse čas zelo neiguren, Stanko se je proti koncu popravil, Logar ni imel mnogo pravega dela, edini gol je bil dobro plasiran in neubranljiv. Prevornik je igral samo prvi polčas, boljše kot v zadnjih igrah, srednjega krilca sta igrala Boncelj in Slamič, niti eden niti drugi najboljše. Zemljak je bil spočetka malo okoren, proti koncu igre pa se je razvil v najboljšega halfa. V napadu so bili vsi na mestu. Zemljaku bi bilo zelo priporočiti, da opusti egoistično igro, Šlamberger se je zelo popravil proti koncu igre, v drugem polčasu je izostal Pepček in je šel na njegovo mesto Zemljak, na krilo pa Petelin. V tej obliki se napad dolgo ni mogel snajti, proti koncu polčasa pa je izvedel nekaj pravih lepih in za nasprotnika nevarnih potez.

V moštvo gostov je predvsem omeniti vratarja, ki je držal, kar se je držati dalo, in še malo več. Na mestu je bil deani branilec s svojim odličnim startom in dobro taktično igro. O halfih ni mnogo povedati. Dokler jim je uspevalo držati igro po tleh, so dajali ton igri, morali so pa popustiti, čim je šla žoga nekoliko v zrak. V borbi s krili sta stranska krilca bolj poredkoma uspevala. V napadu je omeniti trojico: Lube-Reiter iz trija in Grdiča na desnem krilu, prva dva kot tehnično izveščana borca, slednjega zaradi njegove brzine, ki se je mnogokrat prav nevarno poslužil.

Prvi gol je dal Jež v 23. min. po tehti borbi za žogo pred golom Gradčanov. Vratar se je za pol sekunde prepozno spomnil, da bi lahko posegel v borbo za žogo, medtem ko je Jež hladnokrvno poslal v nezaščiteno mrežo. Povišal je Zemljak še v drugi minuti drugega polčasa s volley-strelom po silajno izpeljani kombinaciji. V 14. min. je nato Reiter predribal par protivnikov in lepo plasiral ob stativi.

Sodil je g. Lukežič.

Primorje : GAK 4:1 (3:1)

Primorje: Logar — Škofec, Bertonec I. — Zemljak, Pišek H., Boncelj, Šlamberger, Pupo, Jež, Pepček, Petelin.

GAK: Jesenčnik — Verbošek, Ecker — Kovarek, Fabijan, Ritter — Nemec, Lube, Reiter, Heubrandner, Adamek.

Drugo tekmo so črno-beli odločili v svojo korist sicer s prepričljivejšim rezultatom, vendar v manj lepem stilu kot prvo. Bilo je jasno videti, da moštvo ni doseglo dvema zaporednima tekmama. To velja zlasti za one igralce, ki so šele nedavno prišli iz marševja v prvo moštvo. Poleg tega tudi postava ni bila v prvem polčasu najsestrebnejša sestavljenja. Mlajši Pišek je bil na važnem mestu srednjega krilca čista zgruba, ker ga sploh ni bilo videti na terenu. V drugem polčasu ga je nadomestoval Boncelj z mnogo večjim uspehom.

co: kroglu mu je bila vsekala v telo tik ob hrbtenici, med desnim kolkom. Rdeče se je po koži počelja kri.

Zasopihan je pokleknil ob njem Benedik, odložil puško, ogledoval rano in mrmral bolj sebi kakor ranjenicu:

— Strela neumna! Kaj ti pade v glavo! Pomlad ga je obnorela, norca!

Tedaj je h gruti, ki si je dala opravka z ranjenecem, prisopihal zmedeni Elsner.

— Der Hund! — je siknil. A že ga je bilo sram besede. Najrajši bi se bil razjokal.

Tisti bradati frontnik je, otovorjen z nahrbtnikom in vso frontno opremo, stal poleg drugih radovednikov. Pomeril je Elsnerja z očmi. Na dolgo, v vsem pomilovanjem:

A... ta je streljal! Otrokom puško pa norcem ogenj... kaj more biti pametnejšega na svetu?

Elsnerju je znova butila kri v glavo. Stal je oprt ob puško in kakor skesan grešnik zrl v ranjenca. Vprav tedaj je Jovan Stijič na tleh okrenil glavo in ga pogledal z neizmernim prezirom. Potem so ga — ukljenjenega kakor je bil — prenesli v bolnico.

Čitajte tedensko revijo ŽIVLJENJE IN SVET

Po bogve kakem naključju je moštvo prišlo tekom prvega polčasa po mnogo slabši igri v vodstvo 3:1, dočim je v drugem polčasu poželo po neprimerno bolj ubrani in izravnanji borbi samo en zgoditek. Napad je imel pri tem veliko smolo, saj je nekaj žog obtičalo na prečki, maršakaj pa je naravnost čudovito držal zopet izborni vratar. Najbolj uspešen je bil v napadu Petelin z dvema goloma, dasi je bil v resnici najmanj aktiven napadalec. Poleg njega je bil precej slab tudi Pupo, ki je očitno prešibak za tolike napore. Dober in priden pa je bil Šlamberger, izpeljeval je v velikim razumevanjem poedine akcije. Včasih mora riskirati tudi kak strel na gol! Jež in Pepček sta dala običajno dobro igro, zlasti imponirano sodelovanje, Pepček pa briljira s svojimi nenadnimi bombami. Njegov uvodni gol je bil nekaj kapitalnega. V srednji vrsti se je zopet razgrl Zemljak. Sploh je bil ta del moštva šele v drugem polčasu, s Bonceljem v sredi in s Prevornikom na levi v polni formi in dirgalni igro. Obramba je bila bolj zanesljiva kot prvega dne, pustila je le redko nasprotniku do čiste strela.

Gradčani so izkoristili nasprotnikove slabosti v prvem polčasu in predvedli močno ofenzivno igro. Izdelali si niso v napadu veliko situacij, še edini gol jim je moral zabiti Pišek, streljali niso posebno. Tekom prvega polčasa so v dobri povezanosti z ozadjem protivajali lepo kombinacijsko igro kratkih nizkih pasov, ki jih niso nikamor privedli. Po stanju 4:1 sta se dala zapeljati najprej Nemec, potem pa še Reiter do surovi dejanj, da ju je moral sodnik izključiti. Od halfov je je najbolj ugajal Ritter; niti srednji niti desni krilec nista bila kos brzim nasprotnikovim napadalnim akcijam. Prestalo je mnogo dela okoli obrambi, v kateri je bil zopet zanesljiv stever vratar. Dobro se je boril tudi Verbošek, dočim je bil Ecker postavljen menda iz zadrege.

Tudi ta igra je imela skoro izrazit prvenstveni značaj. Potekla je v premoči Gradčanov v prvi polovici, v drugem delu igre pa so domači prevladovali. Do konca je ohranila oster značaj, bila je pri vsem tem še dokaj fair, razen par omejenih primerov. Zadnje minute pa so potekle precej mlačno.

Score je otvoril Pepček že v prvi minuti po lepi kombinaciji s plasirano neubranljivo bombjo. V 33 minuti je Pišek z avtogolom izravnaval. Že v naslednji minuti je utegnil Petelin izkoristiti »kikser« svojnega halfa in pripeljati prav v mrežo. Isti je povišal po lepi kombinaciji iz situacije, ki so mu jo drugi pripravili, na 3:1. V drugem polčasu je Šlamberger lepo uvodno kombinacijo Šlamberger-Pepček zaključil z glavo in postavil na 4:1. Sodil je g. Dolinar.

Turnir za Hafnerjev pokal

V okviru mednarodnih tekem na Primorju so štiri moštva igrala pokalni turnir za Hafnerjev pokal. Zmagal je zaslužen Slovan.

Slovan	2	2	0	0	10	2	4
Svoboda	2	0	2	0	3	3	2
Jadran	2	0	1	1	1	4	1
Sloga	2	0	0	2	4	9	0

V naslednjem rezultatu:

Sloga : Svoboda 1:1 (1:1)

V prvi tekmi je imela Sloga veliko srečo. Po močnejši Svobodini igri ji je uspelo držati neodločen rezultat do konca, nakar ji je šel žreb segel pod pazduho. S tem se je kvalificirala za finale. Sodil je g. Pfundner.

Slovan : Jadran 7:2 (4:0)

V drugi tekmi za isti pokal je doživel Jadran od svojega večnega rivala nezasluzeno visok poraz. Zmaji Slovana se gotovo ne da oporekati, saj je kar od začetka nizzal žogo za žogo v nasprotno mrežo, vendar mu je bil pri tem v veliko pomoč nemogoč Jadranov vratar. Ko je temu bilo po petem zgoditku vendar preveč, je kar zapustil igrišče, nakar je Jadran z desetiimi možmi dal enakopravnega protivnika. Tako je prišel Slovan po zaslužen, a nekoliko previsoko izraženi zmagi, v finale. Sodil je g. Ramovž.

Svoboda : Jadran 2:2 (1:1)

Po zelo izravnanji igri je ostal rezultat neodločen. Sodil je g. Mrdjen. — Žogo Primorja je prejela Svoboda.

Slovan : Sloga 3:0 (1:0)

V finalni borbi je Slovan, sicer po dolgem naprežanju, zaslužen zmagal in si s tem osvojil Hafnerjev pokal. Sodil je g. Pfundner.

Ostale nogometne tekme

Maribor: Svoboda (Maribor) : Grafika (Ljubljana) 3:2 (1:2).

Beograd: Hašk : Jugoslavija 3:2 (2:1). Zagreb: Turnir na proslavi zagrebskega Policijskega SK. V nedeljo Makabi : Pol-

seisportverein (Wien) : 5:1 (3:1). Politijski SK : Sportni klub policijske straže (Praga) 4:2 (2:1). V ponedeljek: Politijski SK : Polizeisportverein (Wien) 2:1 (1:1). Sportni klub policijske straže (Praga) : Makabi 4:1 (3:0). Subotice: BSK : reprezentanca Subotice 3:2 (2:2). Dunaj: Kvalifikacijski turnir za določitev četrtega udeleženca Avstrije za tekmovalstvo za srednjeevropski pokal. V nedeljo: FAC : WAC 1:0. FC Wien : Vienna 3:1. V ponedeljek FC Wien : FAC 0:0.

Tekma med sadnjima dvema kluboma se mora torej ponoviti. Reka: Flumana : Orient (Sušak) 5:1 (4:0). Varšava: Hakoah : Polona 5:2. Amsterdam: Anversa : Londonski amatjerji 4:0. Amsterdam : Paris 3:2. Luxemburg: Libertas (Dunaj) : Jeunesse 1:0. Bratislava: FC Bratislava : Austria (Dunaj) 4:3. Turin: FC Torino : Wacker (Dunaj) 3:2.

Lep uspeh mariborskih lahkoatletov

Mariborska lahkoatletika reprezentanca je včeraj v ogorčeni borbi premagala atlete zagrebskega Maratona s 56 in pol proti 47 in pol točke

Maribor, 21. maja. Mariborsko pokroviteljstvo JLAS je pridelo danes lahkoatletski dvomatch med reprezentanco Maribora in zagrebskim Maratonom. Zaslužen je zmagala mariborska reprezentanca s 56 in pol proti 47 in pol točke. Zagrebski Maraton je eden od najboljših klubov naše države ter ima v svoji sredini več odličnih atletov rekorderjev. Zanimanje za prvi nastop zagrebskih lahkoatletov je bilo precejšnje. Tekmovalje se je večinoma vršilo na Mariborskem otoku, le met diska in kopja sta se vršila dopoldne na igrišču Železničarjev. Mariborska reprezentanca sicer ni nastopila v najmočnejši postavi. Manjkali so nekateri atleti, ki so lani uspešno nastopili. Vendar so se mariborski lahkoatleti borili tako zagrizeno, da uspeh ni izostal. Kljub temu, da so Mariborčani nastopili brez pravega treninga, so dosegli v nekaterih disciplinah prav dobre rezultate.

Zagreščani niso dočela izpolniti pričakovanja. Razen državnega rekorderja Levina Kallaya ni bilo prav za prav nikogar, ki bi znatno prekašal Mariborčane. Zagreščani so bili gladko premagani na dolgih proгах ter v štafeti 4x100 m, v ostalih disciplinah pa je bilo razmerje sil precej izenačeno.

Posamezni rezultati so bili:

Met diska: 1. Kallay (Z) 37.12, 2. Franjo (M) 33.05, 3. Gala (M) 32, 4. Lober (Z) 26.88. Točke 5 za Zagreb, 5 za Maribor.

Met kopja: 1. Rudi (M) 45.05, 2. Kallay (Z) 42.72, 3. Lozej (M) 40.15, 4. Malčić (Z) 33.80. Točke 6 za Maribor, 4 za Zagreb.

Tek 100 m: 1. Martinec (Z) 11.8, 2. Venutti (M) 12, 3. Musnik (M) 12.1, 4. Mal-

čić (Z) 12.5. Točke 5 za Maribor, 5 za Zagreb.

Skok v višino: 1. Kallay (Z) 1.65, 2. Grčić (M) 1.60, 3. in 4. Perme (M) in Malčić (Z). Točke 5 in pol za Zagreb, 4 in pol za Maribor.

Tek 400 m: 1. Zingerlin (Z) 56.1, 2. Martinec (Z) 56.9, 3. Venutti (M) 58.5, 4. Mala (M) 1 minuta. Točke 7 za Zagreb, 3 za Maribor.

Tek 1500 m: 1. Muraus (M) 4:31, 2. Struel (M) 4:40, 3. Tomerlin (Z) 4:41, 4. Knežević (Z) 4:45. Točke 7 za Maribor, 3 za Zagreb.

Skok v daljavo: 1. Musnik (M) 6.07, 2. Kallay (Z) 5.77, 3. Požar (M) 5.74, 4. Malčić (Z) 5.54. Točke 6 za Maribor, 4 za Zagreb.

Tek 3000 m: 1. Podpečan (M) 10 minut, 2. Kangler (M) 10:06, 3. Koren (Z) 10:08, 4. Zingerlin (Z) 11:06. Točke 7 za Maribor, 3 za Zagreb.

Skok ob peči: 1. in 2. Feigl (Z) in Heller (M) 2.90, 3. in 4. Kallay (Z) in Franjo (M) 2.70. Točke 5 za Maribor, 5 za Zagreb.

Štafeta 4x100 m: 1. Maribor (Mondereer, Perme, Požar, Venutti) 47.5, 2. Maraton (Malčić, Martinec, Zingerlin, Kallay) 49.3.

Organizacija prireditve je bila brambona. Posamezne točke so se razvijale zelo hitro, tako da je bil ves spored absorbiran v 4 urah. Lahkoatletika naprave na Mariborskem otoku sicer niso prvostanske, ker so premehke, vendar pa so razmeroma dobre. Da se je dvomatch sploh mogel vršiti, gre zasluga v prvi vrsti mariborski mestni občini z vnetim propagatorjem sporta županom dr. Lipoldom, ki pokaže ob vsaki priliki svojo naklonjenost sportnemu gibanju.

Teniško prvenstvo dravske banovine

V soboto, nedeljo in ponedeljek so se vršila na teniških igriščih Ilirije pod Cerkovnim gradom tekmovalja za teniško prvenstvo dravske banovine, ki so prinesla prav zanimive igre. Zaradi pomanjkanja prostora navajamo danes samo končne rezultate ter bomo v prihodnjih številkah poročali o podrobnostih.

Single gospodov: 1. Schäffer F. (Hašk), 2. Friedrich Karlek (Hašk), 3. Truden Aleksander (Ilirija), 4. Friedrich Krešov (Hašk).

Single dam: 1. Kováč Hela, (ATK, Zagreb), 2. Ravnihar Ksenija, (Ilirija).

Mixed double: 1. Ravnihar Ksenija - Schäffer, 2. Layer - Voglar (Maribor).

Double gospodov: 1. Truden (Ilirija) - Schäffer (Hašk), 2. Brata Friedrich, (Hašk).

Tekmovalje za Davisov pokal

Pariz, 21. maja. Tudi v zadnjih dveh singlih so zmagali Francozi nad Avstrijo ter so se s 5:0 kvalificirali za drugo kolo. Rezultati so bili: Bousus : Metaxa 7:5, 6:3.

Od ponedeljka do ponedeljka

Ljubljana je mesto kongresov, kakor se rado reče. In zadnji čas kaže, da bo to tudi ostalo. Komaj smo se dobro poslovili od pionirjev naše protituberkulozne borbe, so nas za binkoštno praznike zasule pevске svečanosti s »Slavčevim« jubilejem in z gostovanjem prvega bolgarskega pevskega zbora. In še preden so vrli Plovdivci stopili na oder v dvorani Uniona, že smo čitali v listih, da nam mestni tujekoprometni svet pripravlja za jesenske dni še vse drugačne praznike: prvi veliki glasbeni festival, na katerega bodo povabljeni gostje iz vsega pisanege slovanskega sveta. Ne, Ljubljana nikakor ni od muh. Bog jo je položil v srce ene najlepših pokrajin zapadne Evrope in nič drugega se ji ne obeta, kakor da bodo romarji iz vseh koncev sveta na veke romali vanjo — po malo radosti in po malo lepote, in če se jim ne bo zdelo vredno, da bi priromali sami, jih bomo Ljubljanci zmerom znali privabiti s polnimi prižgi svojega prastarega slovanskega gostoljubja.

Toda kdor vabl, je povabljenec zmerom nečesa dolžan. In prav to je kriz pri nas, da si v naši kulturi menda še nismo vzgajali prave gostiljske morale. Protituberkulozni kongres na pr. je bil brez dvoma prireditev tolikšnega pomena, da brez njegovega delu pozorno prisluhniti vsa jugoslovanska javnost in da je zbudila zanimanje tudi onkraj naših državnih meja. Prvič v naši zgodovini se je zgodilo, da so se sestali najodličnejši zdravniki iz vse Jugoslavije na posvet, kako bi se protituberkulozna borba lahko organizirala na čim uspešnejši način. Ne moremo pograti, da Sloventja ne bi bila dostojno sprejela svojih odličnih gostov in da jim ne bi bila nudila vsega, kar premore dobrot in naravnih lepot. Samo kako?

Na kongresnem sporedu je bila mimogrede tudi slavnostna večerja v Celju. Tako nekako: Celjska mestna občina priredi udeležencem kongresa na čast slavnostni banket. Takšen banket za okrog 100 ljudi ni majhna reč. Pri moji duši, to nekaj velja. Zato so si v teh časih krize in težav občine in organizatorji kongresov

6:3, Merlin : Matejka 6:3, 3:6, 6:2. Lausanne, 21. maja. Tekmovalje za Davisov pokal med Švico in Indijo je končalo s 5:0 v korist Švice.

Službeno iz LNP (seja k. a. 17. maja 1934). V objavi v »Jutru« od 20. maja je pomotoma izostalo: Kaznuje se po § 18. kaz. prav. Kukanja Vladimir, Maribor, s tridesetno zabrano igranja; kazen mu poteče 8. junija t. l. Logar, m. p.

ASK Primorje, (Lahkoatletika sekcija). Danes ob 20.30 v tajništvo, nebotičnik, odborova seja saredi važnosti dnevnega reda udeležba vseh odbornikov obvezna. Opozorjamo vse atlete, da so startne liste za državno prvenstvo moštvo, 26. in 27. t. m. imobesene v garderobi, saredi česar jih pozivamo, da si jih vsi ogledajo. Sestava štafet je letosna objavljena. Dolžnost vseh atletov je, da se redno udeležujejo treningov, zlasti stafetnih predaj, ki se vrše dnevno od 16. naprej.

ZSK Hermes. (Upravni odbor igranja in kolesarska sekcija). Danes ob 19. seja odbora uprave igranja pri Habjanu. Ob 20. seja kolesarske sekcije istotam. (Nogometna sekcija). Seja ob 20. pri Kočarju.

Celje, 21. maja. Na binkoštno nedeljo sta igrala na barmoniko 19letni Andrej in 20letni Josip Crnkovič, delavca iz Semča, v neki gostilni pri Sv. Jurju pod Kumom. Zvečer je prišlo v gostino več vinjenih fantov in eden izmed njih je napadel Andreja. Ta je pobegnil iz gostilne, napadalec pa je tekel za njim z nožem v roki. Nesreča je hotela, da je Andrej padel. Napadalec ga je dohitel in na tleh ležečega štirikrat sunil z nožem v prsa in glavo ter ga smrtno nevarno ranil.

Ko je šel 45letni kovaški pomočnik Karol Vidic iz Ljubljane v nedeljo okrog 20.30 po cesti iz Konjic v Stranice, sta ga napadla dva moška in eden ga je sunil z nožem v levo.

Na cesti med Zidanim mostom in Radečami je v

UMIVAJTE ZOBE KAKOR UMIVATE ROKE!

MILO za ZOBE

JE EKONOMICNO, KER TRAJA DALJE KAKOR KATERAKOLI ZOBNA PASTA

Doizkusite!

3.-

DIN

TEDEN DNI FILMA

Mlada Lilian Harweyeva, ki žanje zdaj velike uspehe v Hollywoodu

Zgodovinski film na pohodu

Z modo zgodovinskih filmov, ki so iznenada začeli rasti po vsem svetu kakor gobe po dežju, se je začelo dvigati tudi zanimanje za zgodovinske romane. V Ameriki, ki je bila že od nekdaj domena družbenega romana, je zanimanje zanj iznenada padlo in naklade v stotisočih je doseglo le nekaj zgodovinskih romanov. Zlasti tistih, ki so bili v zadnjem času filmani.

Kako je prišlo, da se je zanimanje za zgodovinske romane, ki so bili doslej po krivici precej zanemarjeni, tako iznenada dvignilo? Kako da so našli tako veliko milost v očeh hollywoodskih mogotnikov, da so jih začeli kar na deoblo filmiti? No, povod za to je dala najbrž Greta Garbo. Dolgo se je morala truditi, preden je svoje gosposke prepričala, da bi znala s svojo znamenitostjo pokazati tudi najslavnejšo znamenitost švedske zgodovine, junaka kraljice Kristine in si znova osvojiti občinstvo, ki vidi v njej svojo boginjo. Kakor hitro je bilo sklenjeno, da bodo ta film delali, so pohiteli tudi ostali filmski producenti — kakor zmeraj — in začeli delati vsi hkrati zgodovinske filme. Kakor smo videli lani in predlanskim celotno kopico filmov iz zločinskega podzemlja, tako bomo letos gledali vse polno zgodovinskih filmov. In če smo odkriti — priznati moramo, da je večina med njimi res dobrih.

Se nekaj je zanimivo. Igralci in igralkice vsaj delno lahko izbirajo vloge v zgodovinskih filmih. Nedavno so namreč razpisali producenti anketo, naj igralci povedo, katero vlogo bi najrajši igrali. Joana Crawfordova se na primer ogreva za Jeano D'Arc, devico Orleansko, ne tako, kakor si jo je zamislil resni Schiller, ampak po Shawovi drami.

Kapriciozna življenja željna Marija Antoineta, ki je tako tragično končala pod giljotino, zanima dve filmski igralki, Norma Shearerjevo in Jeano Harlow, žensko s platinastimi lasmi. Maureen O'Sullivan se ogreva za Katarino Veliko, Alice Bradyjeva pa za — Lukrecijo Borgo.

Smešno pa se sliši, da je Jeana Parkerjeva, ki ne bi niti muhe ubila, navdušena za Elizabeto Angleško, ki so ji tudi rekli, krvava kraljica. In še prav vneto se poteguje za to vlogo. Če jo bo dobila, manjka le še eno: da dajo stari Mariji Dresslerjevi vlogo velikega Korza Napoleona, ki je o njem napisala, da je njen ideal.

Afera inženjerja Ugrona

Ta film, ki ga je režiral Katscher in mu je glasbene točke skomponiral Fox, bomo v kratkem videli tudi v Ljubljani. Glavne vloge igrajo Paul Hartmann, Gerda Maurusova, Peter Lorre in Paul Kemp. Vsebinska filma je vseskozi napeta, kakor nam pokaže njen kratak opis:

»Petrolejsko ozemlje južnoameriške družbe »Amazonas« je že izčrpano. Upravitelj inž. Ugron sklene ustaviti delo. Tedaj dozna, da namerava direktor družbe »Amazonas« Delmonde odpotovati v Evropo in tam prodati petrolejsko ozemlje na podlagi poročila, ki ga je bil sestavil inž. Ugron tedaj, ko je še mislil, da so petrolejski viri neizčrpni. Inž. Ugron pohiti v pristanišče in še v zadnjem trenutku dobi prostor na ladji, s katero potuje Delmonde v Evropo. Zaman se trudi Delmonde, da bi odvrnil inženjerja od potovanja. Ugron je trdno odločen, da prepreči sleparstvo, in zahteva, da se mu poročilo vrne.

Delmonde ne prizna resnice, čeprav je že sklenil prvi dogovor z družbo Europa Oil

Co. v Berlinu, katere upravni svet ga ne strpno čaka. Za petrolejske vires se zanima še mednarodni spekulat Santos, ki ima na ladji dva agenta. Njuna dolžnost je, da Delmondeja tako dolgo zadržujeta, dokler se Santos ne pogodi z neko denarniško skupino. Santos jima je obljubil nagrado 25.000 dolarjev. Sibila, tajnica agenta Godfreyja, opazuje Delmondeja in dozna, da namerava Delmonde naslednjega jutra z letalom zapustiti ladjo. To pove Godfreyju. Nihče ne sluti, da beži Delmonde pred Ugronom. Ta je po naključju videl, kako je Godfrey sirovo napadel Sibilo, ki je hotela preprečiti napad na Delmondeja. Ugron je ubral Sibilo, ki mu je bila zelo všeč. Oba agenta se dogovorita, da bosta Delmondeja odstranila. Izvabita ga ponoči na krov in Godfrey ga vrže v morje.

Naslednjega jutra odleti z letalom z broda namesto Delmondeja njegov morilec Godfrey. Sibila mora v tem času zabavati Ugrona. Na ladji vsi verjamejo, da je Delmonde poletel v Nemčijo. Ugron opazi, da ga hoče Sibila zavesti na krivo sled.

Istega jutra javi steward kapitanu, da je potnik Godfrey izginil. Godfrey medtem na letališču na njegovo največje presenečenje pričaka upravni svet družbe Europa Oil Co. in ga pozdravi kot direktorja Delmondeja. Direktor družbe Europa Oil Co. ponudi lažnemu Delmondeju 100.000 dolarjev provizije in ta se mu odloči, da preslepari Santosa in podpisuje pogodbo. V tem se pojavi Ugron. Oba morila skleneta ubiti ga, vendar poslušata nasvet Sibile, ki Ugrona na tihem ljubi in ga hoče rešiti. Prijavi Ugrona policiji kot Godfreyjevega morila.

Ugron beži pred policijo, ker je spoznal, da ga je izdala mladenka, ki jo tudi on ljubi. Skoro se je njegova ljubezen že izpremenila v sovraštvo, ko ga Sibila ponovno reši in mu dokaže, da je njegova tiha zavznica. Z uradno potrjeno Delmondejevo radijsko fotografijo dokaže Ugron, da je Godfrey morilec in slepar. Godfrey pravkar hoče dvigniti v banki svojo provizijo, ko opazi, da je razkrinkan. Beži pred policijo v veliki tresor in se ubije.

Tako postane Sibila prosta in srečna ob strani Ugrona.

Mili in Fric

dva prebivalca »Hotela na Oceanu«, najnovejšega Paramountovega filma

Hotel na oceanu

Pravijo, da je glavna atrakcija tega Paramountovega filma, ki ga bomo videli tudi pri nas, v tem, da nam tako v podrobnostih pokaže življenje na modernih oceanjskih velikanih, ki so v pravem smislu besede plavajoči hoteli. Glavni vlogi igra Irec George Brent in Madžarka Zita Johannova. Režiral je delo Lothar Mendes. Kratka vsebina je:

»Potniški parnik krene proti Ameriki. Votik je in modern. Dr. Thomas je na njem kot ladijski zdravnik. Njegova nevesta žena Sibila potuje s isto ladjo v družbi slovečega bogatina Stevansona. Dr. Dr. Bernhardt ljubi svojo ženo in jo hoče obvarovati. A prvega dne ima toliko dela, da nima priložnosti za razgovor z njo. Pri zdravljenju potniškov pomaga zdravniška sestra Pavla.

Med potnicami tretjega razreda je Mill Sternova, siromašna mladenka. Da ne bi vrtoglavja Mill napravila kake prevelike neumnosti, past nanjo bivši milijonar Thornyde. Mill spozna ladijskega boyja Frica, ki ji zaupa, da je slišal, kako bogati Stevanson kupuje delnice Nemško-ameriške plovnice. O tem obvesti Mill potniške tretjega razreda in svoje znanec v drugem in prvem razredu. Vsi začnejo kupovati te delnice, prepričani, da Stevanson dela samo take reči, pri katerih se mu obeta zanesljivi dobički.

Dr. Bernhardt rodi svojo ženo, Sibilo naj se vrne k njemu, a ona ga ne posluša. Zdravnik silno trpi zaradi ženine nevestnosti. Lepa bolničarka Pavla, edina priča njegovega trpljenja, razume njegovo bol.

Ko Sibila pove Stevansonu, da je njen mož na ladji, jo Stevanson zapusti in si poljske šarmantno damo, igralko Luizo. Ljubosumna Sibila umori Stevansona katerega smrt ima usodne posledice za delnico Nemško-ameriške plovnice. Tečaj delnic začnejo silno padati. Mnogi siromašni potniški tretjega razreda bi bili uničeni, da jih ni rešil milijonar Thornyde, ki so mu poverili ta posel.

Po Stevansonovi smrti izvrši Sibila samomor. Mill se po neprijetnih pustolovščinah s gospodi iz drugega in prvega razreda prijatelji z ladijskim boyem Fricem. Dr. Bernhardt je izgubil ženo, ki ga ni marala, a dobi lepo bolničarko, ki ga iskreno ljubi.

George Brent in Zita Johannova imata glavni vloge v Paramountovega filmu »Hotel na Oceanu«

Filmski drobiži

Greta Garbo sploh ne daje sama avtogramov. To delo opravi navadno njen tajnik.

Dolly Haas se bo v kratkem poročila z nekim nemškim filmskim producentom. Tako vsej pišejo.

Mala Petra Unkel, ki smo jo videli v zadnjem Tauberjevem filmu, je hči igralca de Kowe.

Heinrich George misli pustiti film in postati spet samo gledališki igralec. Novinarjem je izjavil, da ga je film, oziroma njegovo ozadje, razočaral.

Mladostni Louis Trenker je že v tridesetletnem letu. Sicer je pa Harry Piel že čez petdeset in tudi Harrz Liedtke se suče tam okoli.

Tovarna lesenih pet in kalupov

Industrijski Trgovskega k. d. v Zaječaru se odda v zakup s strani upravitelja stječane mase Mike Miloševića ind. — eventuelno se tudi prodaja. Glede pogojev se je obrniti na Milana Stevanovića, advokata v Zaječaru. 4727

Josip Kostanjevec

vadniški učitelj v p. in pisatelj

danes po dolgotrajni bolezni v 71 letu starosti, previden s tolažili sv. vere, mirno preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v torek, dne 22. t. m. ob 15³⁰ iz mestne mrtvašnice na magdalensko pokopališče.

MARIBOR, dne 20. maja 1934.

Žalujejo rodbine Konstanjevec-dr. Trstenjak-Valentič

Forst — oproščen

Pred dvema leti se je Willyju Forstu pripetila huda avtomobilska nesreča. Blizu Mecklenburskega gozda se je hotel z avtom umakniti motornemu kolesu, ki je iznenada pridrvelo izza ovinka. Toda motociklist je izgubil živce in se zaletel v njegov avto. Pri tem se je ubil, smrtno pa se je ponesrečil tudi Forstov prijatelj, ki se je v avtu vozil. Zadeva je prišla pred sodišče in Forst je bil obtožen uboja iz malomarnosti. V drugi instanci je bil zdaj oproščen krivde, češ da nesreče ni on zakrivil, čeprav je baje vozil s hitrostjo nad 100 kilometrov.

Elektrifikacija francoskih železnic

Minister za javna dela Marquet je te dni predložil francoskemu ministrskemu svetu dekret glede javnih del. Dekret predvideva v prvi vrsti elektrifikacijo francoskih železnih prog. Pravijo, da bodo začeli s temi deli že proti koncu letošnjega junija, najpozneje pa v avgustu.

Občutno vrzel.

v izobrazbi, ki vas spriče pomanjkanja oziroma predragih pripomočkov ovira na vaši poti do uspeha, izpolnite s čitanjem ilustriranega tedenskega obzornika »ZIV-LJENJE IN SVETA«. Posamezni zvezki samo 2 Din. V redni naročnini samo 20 Din na tri mesece. (Okoli 400 strani poljudno znanstvenega in zabavnega stiva z mnogimi slikami). Uprava: Ljubljana, Knafljeva ulica 5

Mali oglasi

Stanovanje

odda

Beseda 1 Din davek 2 Din za šifro ali dajanje na slova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

2 stanovanji

trdobno in dvosobno, svetlo, čisto in mirno, s posebnim vzhodom, parketom in elektriko par sto korakov od Zvezde oddam s 1. junijem »Valnemu boljšemu gospodu. Naslov pove oglaš. oddelček »Jutra«. 14378-31

Službe išče

Beseda 50 para davek 2 Din za šifro ali dajanje na slova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Mesarski pomočnik

ozi. poslovojem starejši z dolgoletnim spričevanjem, zmožen nemščine, prvostopenjski, več vseh v stroko spajajočih del posten, trezen event. kavelje zmožen, želi službe. Gre tudi kot kuhinjski mesar v večje sezonsko podjetje. Naslov v oglaš. odd. »Jutra«. 14220-2

Hišnica

zelo čista, izobrazena, sem aka, 40 let stara, zmožna nemščine, 1866 meša. Opravljala bi tudi vrt in prala. Pogoj: prosti stanovanje in malo plače. Naslov v oglašnem oddelku »Jutra«. 14031-2

Službo dobi

Beseda 1 Din davek 2 Din za šifro ali dajanje na slova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Iščem kuharico

za letno in zimsko sezono, za manjši hotel na Gorenjskem. Pismene poudbe na oglaš. oddelček »Jutra« pod »Stalca 1934«. 14243-1

Telefon 2059

Premog Karbopaket, drva in koks, nudi

POGAČNIK

Bohoričeva ulica 5

Prodaj

Beseda 1 Din davek 2 Din za šifro ali dajanje na slova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Zelo poceni se običete

pri Preskerju
Ljubljana, Sv. Petra c. 19, št. 14. 188-6

12 oken s šipami

1.15 1.60

in pletilni stroj

»Wedermann« 8/50, na dva nitovoda, vse v najboljšem stanju prodam. Poceni se oglaš. oddelček »Jutra« pod »Ras vredno«. 13877-6

Brinjevo olje

pristno kupim vsako množino. Ponudbi je navesti količino ter cenno postavno v drogerijo A. Florjančič, Ljubljana, Sv. Petra c. 19. 14137-6

Rabljen biljard

prodam. Vprašati Čubek, Ptuj. 14003-4

Vajenci-ke

Beseda 1 Din davek 2 Din za šifro ali dajanje na slova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Pridnega učenca

poštenih elarber, v trgovski miselnosti blaga sprejme Srečko Lenarčič, Nura vae pri Rakeku. 13918-44

ZA ČRNE PRIŠČE

in nečiste čire (karbunculus, furunculus) O delovanju »Fitonina« pravi dr. J. N.: »Z »Fitoninom« ima sam sijajne in nepriznane uspehe. Pri nekem bolniku s karbunculusom (nečistim čirum) se je stanje bolnika, ko so se že pokazali znaki zastrupljenja, izredno popravilo že tretji dan pe uporabi »Fitonina«, a v 15 dneh je pri zdravljenju z »Fitoninom« ozdravel popolnoma. Steklenica Din 20.— v lekarnah. Po pošti dve steklenici po povzetju Din 50.—. Poštno knjižico št. 14 vam pošlje brezplačno »Fitonin«, dr. z o. z., Zagreb 1-78 (Reg pod br. 1281 od 28. VII. 1933.)

Komfortno

stanovanje

na Miklošičevi cesti, komplet, no, 1. nadstropje, sestoječe iz 5 velikih sob in 2 kabineto, kopalnice in vseh pritliklin, se odda 1. avgusta. — Naslov v oglašnem oddelku Jutra. 4442

GOSPA!

Negujte Vašo kožo
zjutraj in zvečer...

z nekoliko vate, namočene v mleko »INNOXA«. Iznenadeni boste, kako bo vata pobrala mnogo nečistoče. Ta preprosti postopek, če ga boste redno izvrševali, Vas bo uveril:

1. da mleko »INNOXA« čudovito varuje kožo;
2. da do dna izčisti kožne pore in to mnogo bolje kakor milo, in da kože ne draži;
3. da omogoča koži nemoteno dihanje;
4. da z nekimi določnimi primesmi racionalno prehranjuje kožo, jo dela gladko, zdravo, ter jo spravi dejansko v »mlečno« stanje.

Zdrava koža je edina tajnost divne polti. Puder in šminka le nepopolno prikrivata, včas pa še celo povdarjata napake utrujene in izsušene kože. Nasprotno pa proizvodi »INNOXA« povečujejo lepoto gladke kože, ter ji dajejo resnično diven sijaj.

Mleko

Innox

NI ŠMINKA!

Krema in puder »INNOXA« izpopolnjujeta blagodejni učinek mleka »INNOXA«. Dobiva se v vseh parfumerijah, drogerijah in apotekah. 4673

OBČINA LOKA PRI ZIDANEM MOSTU
javlja tužno vest, da je nenadoma preminul
njen občinski predstojnik, gospod

Peter Kovač

odlikovan z redom sv. Save, V. stopnje

Pogreb se vrši dne 22. maja 1934 ob 10. uri v Loku pri Zidanem mostu.
Ohranimo mu časten spomin.

LOKA pri Zidanem mostu,
dne 21. maja 1934.